

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Ústav zdraví dětí a mládeže

Monika Sabolová

**Postoje dětí staršího školního věku ke zdravé
výživě a automatům na ZŠ**
*The Attitudes of Older Pupilage Children top Health
Nourishment and The Slotmachine at Elementary
School*

Bakalářská práce

Praha, květen 2010

Autor práce: Monika Sabolová

Studijní program: Veřejné zdravotnictví

Bakalářský studijní obor: Specializace ve zdravotnictví

Vedoucí práce: **MUDr. Eva Vaníčková, CSc.**

Pracoviště vedoucího práce: **Ústav zdraví dětí a mládeže**

Datum a rok obhajoby: 10. 06. 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla používána ke studijním účelům.

V Praze dne 10. května 2010

Monika Sabolová

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala za spolupráci:

MuDr. Evě Vaníčkové, CSc. za odborné vedení při zpracování bakalářské práce

Mgr. Viktoru Hynčicovi za pomoc při zpracování dat

MuDr. Jolaně Rambouskové, CSc. a MuDr. Dagmar Schneiderové, CSc. za poskytnuté materiály

Dále bych chtěla poděkovat ředitelům a pedagogům základních škol, za to, že mi umožnili provedení průzkumu a sběr dat.

OBSAH

Úvod.....	7
1. Teoretická část.....	9
1.1. Věkové zvláštnosti – děti staršího školního věku.....	9
1.1.1. Rozdíly mezi chlapci a dívkami.....	10
1.2. Postoje – jejich utváření, zdroje a změny.....	10
1.2.1. Postoj k výživě.....	11
1.2.2. Reklama.....	12
1.3. Výživa dětí staršího školního věku.....	12
1.3.1. Výživová doporučení pro starší děti.....	13
1.3.2. Potravinová pyramida.....	13
1.3.3. Desatero dětského jídelníčku.....	14
1.3.4. Nesprávná výživa.....	14
1.3.5. Děti a svačina.....	15
1.4. Děti a prodejní automaty.....	15
1.4.1. Pohled do historie prodejních automatů.....	16
1.4.2. Nejrozšířenější typy automatů.....	16
1.4.3. Jaké automaty najdeme na základních školách?.....	16
1.4.4. Co na automaty říkají děti?.....	17
1.5. Důsledky nesprávných postojů k výživě a automatům	18
2. Cíl práce a hypotézy	19
3. Metodika.....	19
3.1. Charakteristika souboru.....	19
3.2. Charakteristika regionu.....	22
3.3. Vlastní metodika.....	23
4. Výsledky.....	24
4.1. Postoj dětí k výživě.....	25
4.2. Děti a automaty.....	27
5. Diskuse.....	39
6. Závěr	43
7. Souhrn.....	45

8. Seznam použité literatury	47
9. Seznam tabulek a grafů	49
10. Seznam příloh	50
11. Přílohy	54

Úvod

Téma své bakalářské práce Postoje dětí staršího školního věku ke zdravé výživě a automatům na ZŠ jsem si vybrala na základě svého dlouholetého zájmu o výživu, zejména o výživu dětí.

Stejně jako v ostatních oblastech života i ve výživě platí, „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš“. Zásad zdravé výživy se tato moudrost týká dokonce dvojnásob: špatné stravovací návyky v dětství ovlivňují stravování v dospělosti a jeho zdravotní následky se mohou projevit až ve vyšším věku. Zdravá výživa je důležitá pro správný duševní a tělesný vývoj dětí a dodržováním jejích zásad můžeme výrazně snížit riziko vzniku nejen okamžitých zažívacích potíží, ale i osteoporózy, srdečně cévních onemocnění či stále více se rozšiřující obezity v pozdějším věku.

Nutriční epidemiologie a výživové poradenství nabývají v životě populace na důležitosti a problematice stravování se podrobněji věnují pořád více i média. Přes to se stravovací zvyklosti doposud nezměnili tak, jak by to bylo potřebné. Onemocnění vznikající ze špatné výživy vykazují soustavný nárůst. I počet lidí s nadváhou, která v průmyslově vyspělých krajinách patří k základním zdravotně rizikovým faktorem, pořád vzrůstá. Zdá se, že osvěta ke změně stravovacích návyků nestačí.

Společné stravování je ve všeobecnosti považováno za nejúčinnější nástroj realizace správné výživy u nejšířších vrstev obyvatel tím, že poskytuje výhodné podmínky pro řízení a usměrňování výživy podle nejnovějších poznatků vědy o výživě. Školní stravování plní jednu z klíčových úloh na úseku zabezpečování zdravých podmínek vývoje nejperspektivnější skupiny národa - mladé generace. Poskytuje jedno základní denní jídlo - oběd, což hradí kolem 1/3 z celodenní dávky. Školní stravování nedoplňuje jenom individuální stravování v rodině, ale přispívá ke splnění vytyčeného cíle - zabezpečit vyšší úroveň výživy školní mládeže a současně plnit výchovnou úlohu v oblasti výživy

a vést i ke zlepšení životních podmínek zaměstnaných matek, jejich dětí a celých rodin.

1. Teoretická část

1.1 *Věkové zvláštnosti – děti staršího školního věku*

Dospívající se začínají lišit jak od dětí, tak od dospělých, vytvářejí si zvláštní znaky i specifickou subkulturu s odlišným vyjadřováním, oblečením a úpravou, někdy zakládají i zvláštní neformální i formální seskupení. (Langmeier, J., 1998)

V základním, biologickém smyslu lze období dospívání vymezit široce jako životní úsek ohraničený na jedné straně prvními známkami pohlavního zrání a znatelnou akcelerací růstu. Na druhé straně dovršením plné pohlavní zralosti a dokončením tělesného růstu. (Langmeier, J., 1998)

Většina dívek ve věku 10 - 13 let překonává rychlý růstový skok a většina chlapců rychleji roste mezi 12 a 15 rokem. Skoro každý orgán v těle roste v průběhu tohoto období. Nejvíce nápadné je zvýšení hmotnosti a výšky a vývoj druhotných pohlavních znaků. V tomto období vyrostou děvčata o 25 cm a chlapci o 30 cm. Toto růstové zrychlení poskytuje asi 50% konečné dospělé váhy a přibližně 15% konečné výšky v dospělosti. (Wardlaw, G. M., 1999)

Současně s nápadným biologickým zráním probíhá řada významných a neméně nápadných změn psychických, které vyplývají z hledání způsobů uspokojování nově strukturovaných potřeb, z celkové citové lability (citová nestálost, nápadné změny nálad, sklon k negativním rozladům, impulsivita v jednání, nestálost a nepředvídatelnost reakcí a postojů). Zároveň tyto změny souvisejí s mimořádným rozvojem rozumových schopností. Současně s tím dochází k novému sociálnímu začlenění jedince do společnosti (odpoutávání od rodiny, osamostatňování, hledání sama sebe, pro dospívajícího má značný význam vrstevnická skupina do níž je začleněn). (Gillernová, I., 1994)

Dospívající dívka nebo chlapec se počíná soustředěně zajímat sám o sebe, analyzuje svůj vnitřní život, poznává sám sebe také prostřednictvím druhých, vidí, jak jej posuzují v rodině, skupině, partě, třídě. (Souček, J., 1967)

1.1.1 Rozdíly mezi chlapci a dívkami

Období dospívání je mimořádně důležitá a velmi složitá etapa vývoje člověka. V tomto období se objevují významné rozdíly mezi chlapci a dívkami; dívky dospívají zpravidla poněkud dříve než chlapci. (Gillernová, I., 1994)

Za typicky ženské a typicky mužské vlastnosti jsou považovány:

U chlapců: síla, odvaha, snaha prosadit se, ctižádostivost, silná kontrola svých citů, skrývání strachu, atd. U dívek: poddajné, jsou citlivější, pasivnější, úzkostnější, odmítají násilí, atd. (Kern, H., 1999)

Čas puberty je obvykle obdobím psychicky různorodým, s pocity nejistoty o sobě samém; dívky si někdy dělají problémy se svou postavou a začínají dodržovat diety často módního rázu. (Keller, U., 1993)

U chlapců, více než u děvčat, se objevuje větší chuť k jídlu. Zvyšuje se snaha o tělesná aktivita, snaha o tělesnou dokonalost. (Nevoral, J., 2003)

1.2 *Postoje – jejich utváření, zdroje a změny*

Postojem rozumíme relativně stabilní připravenost jedince reagovat určitým způsobem na osoby, skupiny, situace, způsoby chování, předměty nebo názory. Názory jsou verbálním vyjádřením postojů. Je rozšířením předpokladem, že postoje určují chování (na této hypotéze je například založena reklama). V mnoha experimentálních výzkumech bylo zjištěno, že mezi postojem a chováním neexistuje přímá souvislost. Chování je pouze částečně určováno postojem; faktory jako sebehodnocení, strach a sociální normy hrají také svou roli. (Kern, H., 1999)

Řezáč, J. uvádí, že „Postoj se projevuje v chování a jednání člověka a zpětně tak ovlivňuje utváření dalších vztahů člověka k prostředí.“ Za zdroje postojů bývají považovány: specifické zkušenosti – např. několik pozitivních interakcí s určitým člověkem navozuje tendenci k pozitivnímu postoji; sociální

komunikace – postoje jsou zde výsledkem přebírání názorů, mínění, jako prezentace postojů jiných lidí v komunikaci; modely – postoje jsou ovlivněny nápodobou jiných lidí v komunikaci; institucionální a skupinové faktory – na postoje působí normy a hodnotové systémy institucí a skupin, jež uplatňují na jedince své vlivy.

Postoj je výsledkem sociálního učení; je vlastností osobnosti; je hodnotící (vždy odráží určitou kvalitu objektu); je intencionální (vždy se vztahuje k nějakému konkrétnímu objektu). Postoj má tři složky: rozumovou, citovou a konativní. (Řezáč, J., 1998)

V průběhu osamostatňování, oddělování od rodiny a začleňování do různých skupin, se často mění také naše vnitřní postoje v souvislosti se získáváním nových informací a poznáváním jiných hodnot. (Kern, H., 1999)

Změny postojů můžeme v zásadě rozdělit na: kongruentní – zvýšení pozitivnosti či negativnosti existujícího postoje; inkongruentní – působí ve směru proti původnímu směru postoje. (Janoušek, J., 1988)

Dospívající člověk začíná již chápat sociální vztahy na dostatečně abstraktní úrovni. Snaží se postihnout význam a smysl pojmů jako spravedlnost, morálka, hodnota, pravda, atd.. Mladí lidé již nepřijímají mravní hodnoty nekriticky, přitom však dovedou velmi snadno a často nekriticky vzplanout pro nějaký ideál. To je přímo živná půda pro vytváření a měnění postojů. (Souček, J., 1967)

1.2.1 Postoj k výživě

Při vytváření postojů k potravinám nebo jejich chuťovým vlastnostem je významný i efekt sociální nápodoby. Děti mají tendenci přebírat preference svých rodičů. Výživové chování vrstevníků je pro děti rozhodující a napodobují je až v pubertě. (Provazník, K., 2004)

Stravovací návyky dítěte se formují v závislosti na stravovacích zvyklostech rodiny, vlivu prostředí i vlastních postojů k sobě samému. Aktivní výběr potravin dítětem je zpočátku ovlivněn libostí či nelibostí chuti, psychickými momenty či jinými faktory. (Nevoral, J., 2003)

1.2.2 Reklama

Děti a dospívající velmi silně ovlivňuje reklama. Útočí zejména na podprahové vnímání a vytváří v dětech a dospívajících pocit, že pořízování nových věcí je výrazem společenského postavení, identifikace s určitou sociální skupinou. Vytváří iluzi o nutnosti vlastnit nějaký výrobek - nákupy pak neodrážejí uspokojení skutečným potřeb. (Provazník, K., 2004)

Žáci sami přiznávají, že se při koupi potravin nechávají významně ovlivnit reklamou (56% žáků z ČR a 51% žáků na Slovensku). (Tomešová, J., 2008)

1.3 Výživa dětí staršího školního věku

Výživa dětí školního až dospívajícího věku má své zákonitosti v potřebách přívodu energie, jednotlivých živin a dalších látek, aby byl zajištěn jejich zdravý a optimální růst a vývoj. Výživové potřeby jsou podmiňovány nabídkou vhodné výživy, stejně tak však i výběrem ze strany dítěte. Výživa dětí v jednotlivých věkových obdobích je významným faktorem, který ovlivňuje nejen bezprostředně, ale i dlouhodobě celkový zdravotní stav člověka. (Nevoral, J., 2003)

Růst a vývoj závisí na výživě. Cílem výživy je podpořit zvýšené fyziologické a metabolické procesy. Výživa je závislá také na množství sociálních, psychosociálních, kulturních vlivů a vlivů prostředí, které ovlivňují

individuální potenciál růstu v průběhu života. Výživové potřeby se liší v jednotlivých obdobích růstu. (Williams, S. R., 1994)

V závislosti na věku se mění tělesný růst, který je velmi intenzivní v kojeneckém věku a pubertě. Zajištění správného vývoje dítěte jednotlivými složkami výživy není vždy zcela jednoduché a vyžaduje specifický přístup. (Tláskal, P., 2008)

1.3.1 Výživová doporučení pro starší děti

Nejvyšší nároky na přísun energie přicházejí v období pubertálního růstového výšvih. Jedná se o přirozený jev, neboť v této době se nejen výrazně posiluje růstová rychlost, ale také dochází k mohutnému rozvoji kostní hmoty, svalové hmoty a k redistribuci tělesného tuku. Všechny tyto procesy v organismu dospívajícího jsou náročné jak na dostatečný energetický přísun, tak i na biologickou hodnotu stravy, zejména z hlediska bílkovin a minerálů, především vápníku a železa. (Lebl, J., 2003)

Bílkoviny by neměly převyšovat 15% denního energetického přívodu. Vysoce energetické tuky by neměly přesáhnout 30% denní energetické dávky. Sacharidy by měly představovat 55 - 60% denní doporučené dávky energie. (Provazník, K., 2004)

1.3.2 Potravinová pyramida

Potravinová pyramida je dobrý základ pro plánování stravy s důrazem na kontrolu příjmu tuků a zajištění adekvátního příjmu železa a vápníku. Stejně jako u starších věkových skupin, výživová pyramida (viz. přílohy obr. č. 1) poskytuje základ pro splnění potřeb živin. (Wardlaw, G. M., 1999)

1.3.3 Desatero dětského jídelníčku

- dopřát dětem pestrou a rozmanitou stravu, bohatou na ovoce a zeleninu, mléčné výrobky, ryby a drůbež.
- nenechat děti se přejídat, ale ani hladovět - jíst by měly pravidelně 5 – 6 x denně; velikost porce přizpůsobit jejich růstu, hmotnosti a pohybové aktivitě.
- podávat dětem kvalitní zdroje bílkovin (drůbeží a rybí maso, luštěniny, cereálie).
- několikrát denně dávat dětem mléčné výrobky, přednostně polotučné.
- upřednostňovat kvalitní rostlinné tuky a oleje před živočišnými tuky.
- učit děti střídmosti v konzumaci cukru a sladkosti a slazených nápojů.
- nedosolujte již hotové pokrmy; sůl a solené potraviny nabízet dětem jen výjimečně.
- naučit děti správnému pitnému režimu (1,5 - 2,5 litru tekutin denně).
- učit děti správnému způsobu života svým vlastním příkladem a aktivně se zajímat o to, co jedí mimo domov. (Tomešová, P., 2007)

1.3.4 Nesprávná výživa

Základům zdravé výživy se dítě učí v rodině. Rodiče jsou vzorem, který dítě bude více či méně v dospělosti kopírovat. Extrémní názory na výživu jsou škodlivé stejně jako fast food. Dítě by mělo v rodině získat alespoň základní „imunitu“ vůči vlezlým reklamám na evidentně nezdravé přesolené a přeslazené pamlsky a kofeinové nápoje. (Kunová, V., 2004)

K nesprávné výživě patří buď nedostatečný nebo zase naopak nadměrný příjem potravy, nedostatek či nadbytek kalorií, živin, vitaminů, stopových prvků, tekutin apod. Jsou to však i některé zvyklosti a další. Nesprávně aplikovaná výživa může mít nepříznivý účinek na zdravotní stav dítěte, později i dospělého. (Tláškal, P., 2004b)

Strava s velkým nadbytkem živin, především bílkovin, tuků, vápníku, fosforu, kuchyňské soli, cholesterolu, a naopak nedostatkem jiných důležitých živin, zejména polynenasycených mastných kyselin, vitaminů C, E, B₁, z minerálních látek zejména hořčíku a některých stopových prvků má negativní vliv na zdraví dětí. (Stratil, P., 1993)

1.3.5 Děti a svačina

Snídaně a dopolední svačina jsou pro děti důležitým startem do nového dne. Zatímco snídaně by měla pokrýt přibližně 20 - 25% doporučeného denního příjmu energie, svačina by měla podle odborníku na výživu tvořit zhruba 10 - 15%. U školáků druhého stupně není výjimkou, že jim svačina chybí. Důvodem je předpoklad rodičů, že je jejich dítě dost velké a samo si „něco“ koupí. (Rusková, J., 2009)

Výskyt svačin není nijak povzbudivý, 17% českých žáků a 14% žáků ze SR nesvačí vůbec nebo má svačinu pouze občas. (Tomešová, J., 2008)

1.4 Děti a prodejní automaty

Nápojové a jiné potravinové automaty jsou i v českých školách všech typů a stupňů rozšířeny. Provedená šetření vyústila v nepříliš optimistické zjištění, že skladba poskytovaného sortimentu není vhodná z hlediska ovlivňování zdravotního vývoje dětí a mládeže (přemíra sladkých, vysoce kalorických nebo nutričně nevhodných potravin). (Štepničková, O., 2009)

1.4.1 Pohled do historie prodejních automatů

Musíme se vrátit až do starověku, kdy Herón Alexandrijský (žijící nejspíše v 1. stol. n. l.), zvaný Méchanikos, zkonstruoval automat na prodej „svěcené vody“, která se ovšem k zákazníkovi dostala jen po vložení pětidrachmové mince. Na další využití prodejních automatů však došlo až v období průmyslové revoluce. V Anglii v roce 1880 byli zkonstruovány a patentovány mincové automaty pro příjem poštovních listovních zásilek. Nápad bezprostředně převzala americká firma Thomas Adams a představila v New Yorku mincový automat na prodej žvýkaček ve tvaru kuliček. Koncem 19. století se pak v Paříži objevili automaty, které prodávali nápoje, zatím pouze chlazené. Postupem doby byl vývoj prodejních automatů doveden až k současné technické dokonalosti. (Štěpničková, O., 2009)

1.4.2 Nejrozšířenější typy automatů

Nejrozšířenějšími automaty jsou tři typy:

1. Hot&Cold - až na 16 druhů nápojů z kávy, kakaa, čokolády a vody.
2. Can&Bottle - na chlazené nápoje v plechovkách nebo PET lahvích.
3. Snack&Food - balené bagety, sendviče a další potraviny.

Současným trendem je umísťovat všechny tři typy vedle sebe do jedné sestavy. Výhodou je rychlá obsluha, nepřetržitý provoz a úspora lidské pracovní síly. (Štěpničková, O., 2009)

1.4.3 Jaké automaty najdeme na základních školách?

Klasické potravinové - svačinu z automatu má většina lidí spojenou se sladkostmi, barevnými přeslazenými limonádami, chipsy. (Neugebauer, P., 2007)

Klasické nápojové - Nabídka nápojů dětem k úhradě ztrát tekutin v průběhu jejich vyučovacího procesu je nesporně důležitou součástí jejich společného stravování a tím i prevence možného poškození stavu zdraví dětí ohrožovaných chronickým nedostatkem tekutin. Důležité však vždycky je nabízet dětem takové nápoje, které by jejich zdraví prospívaly. (Ševčík, J., 1999)

Happy Snack - Nabízí pestrý sortiment školních svačin a školáci zde najdou pouze kvalitní potraviny, které jsou v souladu s nutričními doporučeními a odpovídají zásadám zdravého dětského jídelníčku. Všechny výrobky, zařazené do projektu Happy Snack odpovídají kritériím zdravé výživy. (Rusková, J., 2009)

Ve výdejním automatu Happy Snack si mohou vybrat ochucená polotučná mléka, polotučné jogurty, housky s rostlinným tukem, šunkou a sýrem, amarantové výrobky, cereální tyčinky a ochucené nápoje. (Schreiber, L., 2009)

Brejky- Společnost RAJO spustila od září 2008 inovovaný mléčný program. Využití dotovaného programu prostřednictvím chladícího mléčného automatu. (www.skolskemlieko.sk)

1.4.4 Co na automaty říkají děti?

Automaty odpovídají životnímu stylu současných školáků. Školáci chápou nákup v automatu jako centrální bod setkávání o přestávkách. Podobné sociální vztahy jsou pro duševní rozvoj dětí nezbytné. (Přikrylová, L., 2009)

1.5 Důsledky nesprávných postojů k výživě a automatům

Nedostatky ve výživě se mohou projevit bezprostředně (malnutrice, anémie, zvýšená kazivost zubů, obezita, poruchy růstu), ale mohou mít také vztah k rozvoji onemocnění v dospělém věku (ateroskleróza, hypertenze, obezita, diabetes mellitus, nádorová onemocnění, osteoporóza, apod.). (Provazník, K., 2004)

Nesprávné stravovací návyky, ranní spěch, stres, nepravidelný příjem potravy mohou být kromě obezity zvýšené hladiny celkového cholesterolu a zvýšeného krevního tlaku také příčinou bolestí hlavy, neklidu, špatných školních výsledků, vzniku onemocnění, trávicího traktu a řady dalších nepříjemných a závažných chorob. (Šulcová, E., 2007)

Mezi nesprávné návyky dětí školního věku a věku mladistvých patří: špatný stravovací režim (dítě jí nepravidelně); špatný pitný režim; nedostatečný příjem některých složek nebo celkového množství potravy; nevhodný výběr potravy (alkohol, fast food apod.); nadbytečný příjem potravy. (Tláskal, P., 2004a)

2. Cíl práce a hypotézy

Cílem studie bylo identifikovat názory dětí staršího školního věku ke zdravé výživě a popsat jejich postoje k potravinovým a nápojovým automatům umístěným na základních školách.

První pracovní hypotéza, jež se opírá o řadu mediálně zveřejněných výzkumů týkajících se výživových zvyklostí občanů ČR, autorka předpokládá, že 50% dětí bude mít osvojené správné názory na zdravou výživu.

Na základě teoretických východisek a osobních odhadů je u $\frac{3}{4}$ dětí staršího školního věku předpokládán kladný postoj k automatům na základních školách a jejich časté využívání vícekrát během týdne u 50% dětí.

Vzhledem k významným rozdílům mezi dívkami a chlapci, které přináší období dospívání, především nespokojenost s postavou, očekávám větší zájem o výživu u dívek.

Na základě popsaných rozdílů v charakteristikách regionu, lze vytvořit předpoklad, že rozdíl mezi postoji dětí, jak k výživě, tak k automatům na základních školách budou velice významné.

3. Metodika

3.1 *Charakteristika souboru*

V rámci studie byl sledován soubor 245 dětí. Z toho 121 dětí (49,4%) je ze základních škol České republiky. V souboru je 52 dívek (42,9%) a 69 chlapců (57,1%). Na Slovensku 55 dívek (44,4%) a 69 chlapců (55,6%) tvoří soubor 124 dětí (50,6%). Počty dětí na jednotlivých školách viz. následující tabulka.

Tab. č.1: Počty dětí zkoumaného souboru z jednotlivých základních škol

Název školy		Dívky absolutní/ relativní (%) počet	Chlapci absolutní/ relativní (%) počet	Celkem absolutní/ relativní (%) počet
ČR	ZŠ Jana Masaryka 25/360, Praha 2	12 (4,9)	11 (4,5)	23 (9,4)
	ZŠ Jana Masaryka 21, Praha 2	6 (2,4)	13 (5,3)	19 (7,8)
	ZŠ Ostrovní 9, Praha 1	13 (5,3)	10 (4,1)	23 (9,4)
	ZŠ Sázavská 5, Praha 2	6 (2,4)	21 (8,6)	27 (11)
	ZŠ Truhlářská 1120/22, Praha 1	15 (6,1)	14 (5,7)	29 (11,8)
	Celkem	52 (21,2)	69 (28,2)	121 (49,4)
SR	ZŠ Lipany, Komenského 113	21 (8,6)	32 (13,1)	53 (21,6)
	ZŠ Pečovská Nová Ves	13 (5,3)	18 (7,3)	31 (12,7)
	ZŠ Šarišské Dravce	21 (8,6)	19 (7,8)	40 (16,3)
	Celkem	55 (22,4)	69 (28,2)	124 (50,6)
Celý soubor		107 (43,7)	138 (56,3)	245 (100)

Ve sledovaném souboru jsou děti ve věku 11 – 15 let.

11 let – 120 dětí (49%); ČR – 39 dětí (32,5%), SR – 81 dětí (67,5%)

12 let – 115 dětí (46,9%); ČR – 73 dětí (63,5%), SR – 42 dětí (36,5%)

13 let - 8 dětí (3,3%); ČR – 7 dětí (87,5%), SR – 1 dítě (12,5%)

14 let – 1 dítě (0,4%) z ČR

15 let – 1 dítě (0,4%) z ČR

Cílovou skupinou byly děti staršího školního věku 11 -12 let, kterých je ve sledovaném souboru 235 (96,9%). Věkové složení sledovaného souboru na jednotlivých základních školách zobrazují tabulky č. 2 -3.

Tab. č.2: Věkové složení souboru (dívky, chlapci)

Název školy		Dívky počet Absolutní (%)			Chlapci počet Absolutní (%)				
		Věk (let)			Věk (let)				
		11	12	13	11	12	13	14	15
ČR	A	10 (4,1)	2 (0,8)	-	7 (2,9)	4 (1,6)	-	-	-
	B	2 (0,8)	4 (1,6)	-	3 (1,2)	8 (3,3)	-	1 (0,4)	1 (0,4)
	C	5 (2)	7 (2,9)	1 (0,4)	2 (0,8)	8 (3,3)	-	-	-
	D	2 (0,8)	4 (1,6)	-	7 (2,9)	4 (1,6)	-	-	-
	E	1 (0,4)	14 (5,7)	-	-	8 (3,3)	6 (2,4)	-	-
	Celkem	20 (8,2)	31 (12,7)	1 (0,4)	19 (7,8)	32 (13,1)	6 (2,4)	1 (0,4)	1 (0,4)
SR	F	17 (6,9)	4 (1,6)	-	16 (6,5)	16 (6,5)	-	-	-
	G	11 (4,5)	2 (0,8)	-	14 (5,7)	4 (1,6)	-	-	-
	H	11 (4,5)	10 (4,1)	-	12 (4,9)	6 (2,4)	1 (0,4)	-	-
	Celkem	39 (15,9)	16 (6,5)	-	42 (17,1)	26 (10,6)	1 (0,4)	-	-
Celý soubor		59 (24,1)	47 (19,2)	1 (0,4)	61 (24,9)	58 (23,7)	7 (2,9)	1 (0,4)	1 (0,4)

Tab. č. 3: Věkové složení souboru (celkem)

Název školy		Celkem				
		Věk (let)				
		11	12	13	14	15
ČR	A	17 (6,9)	6 (2,4)	-	-	-
	B	5 (2)	12 (4,9)	-	1 (0,4)	1 (0,4)
	C	7 (2,9)	15 (6,1)	1 (0,4)	-	-
	D	9 (3,7)	18 (7,3)	-	-	-
	E	1 (0,4)	22 (9)	6 (2,4)	-	-
	Celkem	39 (15,9)	73 (29,8)	7 (2,9)	1 (0,4)	1 (0,4)
SR	F	33 (13,5)	20 (8,2)	-	-	-
	G	25 (10,2)	6 (2,4)	-	-	-
	H	23 (9,4)	16 (6,5)	1 (0,4)	-	-
	Celkem	81 (33,1)	42 (17,1)	1 (0,4)	-	-
Celý soubor		120 (49)	115 (46,9)	8 (3,3)	1 (0,4)	1 (0,4)

Legenda tab. č. 2 – 3:

A - ZŠ Jana Masaryka 25/360, Praha 2

B - ZŠ Jana Masaryka 21, Praha 2

C - ZŠ Ostrovní 9, Praha 1

D - ZŠ Sázavská 5, Praha 2

E - ZŠ Truhlářská 1120/22, Praha 1

F - ZŠ Lipany, Komenského 113

G - ZŠ Pečovská Nová Ves

H - ZŠ Šarišské Dravce

3.2 Charakteristika regionu

Data byla shromážděná v Praze – hlavním a zároveň největším městě České republiky, ležícím ve střední části krajiny. Podle údajů Českého statistického úřadu má rozlohu 496 km² a 1 233 211 obyvatel (k 31.12.2008). Na území Prahy je velké množství lehce dostupných obchodů, supermarketů, restaurací a rychlého občerstvení. Složitější je to s nabídkou volnočasových a

pohybových aktivit. Na území hlavního města se nachází 253 základních škol, které navštěvuje 77 116 dětí. Na většině škol mají děti k dispozici nápojové i potravinové automaty. Sběr dat byl zde proveden v prosinci 2009 na základních školách Jana Masaryka 21, Jana Masaryka 25, Ostrovní, Sázavská a Truhlářská. Jsou to menší školy, ve kterých navštěvuje 19 – 29 dětí šesté třídy. Prešovský kraj je 2. největším krajem Slovenské republiky s rozlohou 8 993 km². Nachází se na severovýchodě Slovenska. Tohle území obývá 803 955 lidí (k 31.12.2008) podle údajů Slovenského statistického úřadu. Pro lidi žijící na vesnici nejsou velké obchodní domy s velkým výběrem potravin lehce dostupné. Na druhé straně většina obyvatel vesnic a menších měst pěstuje vlastní zeleninu a ovoce a pořád ještě hodně lidí chová domácí zvířata. Děti zde mají dostatek možností pro pohybovou aktivitu a pobyt venku na čerstvém vzduchu. Na území Prešovského kraje žije 81 215 dětí navštěvujících 446 základních škol. Pro základní školy na vesnici a v malých městech nejsou automaty typické. Výjimku tvoří mléčné automaty umístěné na některých školách v rámci „Mliečneho programu“. Data byla sbírána v listopadu 2009 na základních školách v Krivanoch, Pečovskej Novej Vsi a Šarišských Dravciach. V 6. třídách zde mají 31 - 53 žáků.

3.3 *Vlastní metodika*

Autorka práce vypracovala návrh metodiky, kterou je dotazník (viz. příloha č.2), který obsahuje 36 otázek s uzavřenou volbou odpovědí. Vyplnění dotazníku bylo zcela dobrovolné a sběr dat se uskutečnil v rámci vyučování na základních školách. Získaná data byla statisticky zpracována a jsou prezentována formou tabulek a grafů v příloze této práce. Součástí zpracování výsledků bylo matematicko – statistické hodnocení statistické významnosti rozdílů mezi chlapci a dívkami, a také mezi školáky v České a Slovenské republice. Sběr dat od dětí staršího školního věku byl doplněn o informace získané formou řízeného interview s pedagogy škol a osobními postřehy autorky práce.

4. Výsledky

Základní školy, které byly sledovány, měly automaty umístěny na hlavních chodbách hned u vchodu. Automaty nebyly na všech školách, některé školy měly jen některý druh automatu. Výsledky jsou ovlivněny přítomností jednotlivých druhů automatů na základních školách. Jejich přehled je uveden v následující tabulce:

Tab. č.4: Přítomnost jednotlivých druhů automatů na školách

Název školy		Žádný automat	Bufet	Čoko tyčinky	Potraviny	Teplé nápoje	Studené nápoje	Mléčný
ČR	ZŠ Jana Masaryka 25/360	X						
	ZŠ Jana Masaryka 21				X	X	X	X
	ZŠ Ostrovní 9	X	X					
	ZŠ Sázavská 5			X			X	X
	ZŠ Truhlářská 1120/22				X	X	X	
SR	ZŠ Lipany		X					X
	ZŠ Pečovská Nová Ves							X
	ZŠ Šarišské Dravce	X						

Přítomnost automatů podle odpovědí dětí v dotaznících viz. přílohy graf č. 1 - 3. Školy se snaží reagovat na požadavky dětí a jejich rodičů. Na základní škole v Šarišských Dravciach, nemají děti k dispozici žádný automat. Vedení školy se snaží o umístění mléčného automatu, jelikož o něj mají vyslovený zájem děti i jejich rodiče. Pro žáky, které nemají na škole automat bylo podle slov pedagogů, vyplnění dotazníku poněkud složité a nevěděli jak reagovat na některé otázky (např. co si kupuješ v automatu; vědí rodiče co si kupuješ z automatu, atd.). Děti na pražských školách dostávají k vyplnění větší množství dotazníků než slovenský školáci, které vyplňování dotazníku a také téma zaujalo více. Odpovědi na otázky: proč si myslí, že určitý nápoj či potravina patří do zdravého nebo nezdravého automatu dostatečně odůvodnili. Přes

přestávku se na slovenských školách, kde jsou mléčné automaty, tvořily fronty dětí, které si chtěly koupit mléko se svou oblíbenou příchutí. Autorka práce byla žáky poučena, že automat není na peníze, ale na tzv. mléčnou kartu, na které mají nabitý kredit. Pro jejich rodiče je to lepší, protože jim nemusí dávat peníze na mléko každý den, ale jenom tehdy, až limit mléčné karty vyčerpají a je potřeba ho dobít, aby si mohli koupit další porci mléka. Na českých školách autorka u automatu nepotkala během malé přestávky žádné dítě. Tam, kde automat na škole děti neměly, řekly, že by se jim určitě líbilo automat mít. Většina slyšela od vrstevníků z jiných škol, jaké automaty na škole mají a co obsahují.

4.1 Postoj dětí k výživě

Statisticky významný je rozdíl mezi názory českých a slovenských dětí ohledně rodinného stravování. Hodnota chi kvadrátu je 11,38 a hodnota p je 0,0099. To znamená, že se jedná o rozdíl na hladině významnosti 1%. Stravování své rodiny považuje 46,2% českých a 41,8% slovenských dětí za odpovídající zásadám zdravé výživy. Avšak až 47,3% českých školáku si myslí, že se jejich rodina stravuje zdravě jen někdy. Na Slovensku má stejný názor 21,2% dětí (viz. přílohy graf č. 4 – 6).

22,3% českých a 30,6% slovenských dětí si myslí, že se stravují zdravě. Český chlapec a dívky mají srovnatelné názory na svůj jídelníček. Významný je rozdíl mezi dívkami a chlapci na Slovensku: chi kvadrát test má hodnotu 11,06; p je rovné 0,0114. 52,7% dívek a 30,4% chlapců zdravě stravuje jen někdy. 26,1% chlapců je se svým jídelníčkem spokojeno a myslí si, že je správný (viz. přílohy graf č. 7 – 9).

Chlapci, jak v ČR 46,3% , tak na Slovensku 66,7%, jsou více spokojeni s tím jak vypadají, než dívky v ČR 38% a v SR 54,5% . Významný je rozdíl mezi českými a slovenskými školáky chi kvadrát 8,97 hodnota p je 0,0296.

Většina dětí, 46,3% v Česku a až 61,3% na Slovensku, je se svou postavou spokojeno (viz. přílohy graf č. 10 - 12).

15,7% českých a 12,1% slovenských dětí už drželo anebo drží nějakou dietu (30% dieta ze zdravotních důvodů, např. bezlepková dieta; 70% redukční, např. omezení energetického příjmu, omezování jídla po sedmnácté hodině, omezování konzumace sladkostí). Výsledky mezi chlapci v ČR 15,9%, v SR 10,1% a dívkami v ČR 15,4%, v SR 14,5% jsou srovnatelné (viz. přílohy graf č. 13 - 15).

Postoj dětí k pitnému režimu ve škole je, co se týče množství přijímaných tekutin, celkem příznivý. Jen 5,8% dětí na českých a 7,3% na slovenských školách pitný režim nedodrží a ve škole nepije vůbec. Srovnatelný je pitný režim českých a slovenských chlapců, ale rozdíl je mezi dívkami: chi kvadrát 9,00; p 0,0293. Ještě významnější je rozdíl mezi chlapci a dívkami na Slovensku: chi kvadrát 12,38; p 0,0062. Více jak ½ litru tekutin vypije pouze 14,5% dívek na rozdíl od 40,6% chlapců (viz. přílohy graf č. 16 – 18).

Všechny děti na Slovensku si nápoj nosí z domova, z toho 91,9% denně. K tomu si 5,6% školáku koupí nějaký nápoj z automatu, 4,8% v bufetu. V ČR si nápoj z domova přinese do školy 84,3% dětí, z toho 78,4% denně. 12,4% dětí si pítí kupuje v automatu (33,3% denně) a 6,6% v bufetu (viz. přílohy tabulka č. 1).

Významný je rozdíl v druhu nápoje, který děti ve škole pijí. Chi kvadrát má hodnotu 15,63 a p je rovno 0,048. Slazený ovocný čaj děti na Slovensku mají nejčastěji 39,7%, pak následuje voda z kohoutku 12,9% a balená voda 12,1%. Slazený ovocný čaj 18,4%, voda z kohoutku 18,4% a ředěný džus 14% jsou nápoje, které najdeme u českých školáků. Ještě významnější je rozdíl mezi českými chlapci a dívkami: chi kvadrát test je 18,25 a hodnota p je 0,0194; i na Slovensku chi kvadrát 18,19, hodnota p 0,0199. Dívky v českých školách preferují vodu z kohoutku 28% a 24% slazený ovocný čaj. U chlapců spíše najdeme slazené nápoje 18,8% a slazený ovocný čaj jen u 14,1%. Na Slovensku

32,8% chlapců pije slazený ovocný čaj a 17,9% balenou vodu a dívky mají raději vodu z kohoutku 20,4% a slazené nápoje 8,2% (viz. přílohy graf č. 19 – 21).

87,6% českých a 91,1% slovenských dětí ve škole svačí pravidelně. Jenom 2,9% českých chlapců ve škole nesvačí vůbec (viz. přílohy graf č. 22 - 24).

Svačinu si 98,4% slovenských a 94,1% českých dětí nosí z domova. V obchodě si ji kupuje jenom 1,6% slovenských a až 9,2% českých žáků, který si krom toho ještě kupují svačinu v bufetu 2,5% nebo v automatu 3,4%. Významný rozdíl na hladině významnosti 1% je mezi českými a slovenskými chlapci, chi kvadrát 12,61 a p 0,0018. Z domova si svačinu nosí 98,6% a v obchodě kupuje 1,4% slovenských chlapců. Český chlapci víc využívají možnost koupit si svačinu v obchodě 9,2% nebo v automatu 6%. Mezi slovenskými dívkami a chlapci není takový velký rozdíl, jako je u českých dětí. Chi kvadrát 15,87 a hodnota p 0,0012. Chlapci kupují svačinu v obchodě nebo v automatu, dívky spíš v bufetu (viz. přílohy graf č. 25 – 28).

Svačina českých a slovenských dětí je téměř stejná. Základ tvoří pečivo (ČR 74,2%; SR 92,7%) se salámem (ČR 17,7%; SR 42,8%). (Viz. přílohy graf č. 29 – 30)

4.2 Děti a automaty

Až 80,6% slovenských dětí a 66,1% dětí v ČR si přeje mít na své škole nápojový automat. Podobně je to s potravinovými automaty, které by uvítalo 87,1% dětí na Slovensku a 68,6% českých školáků. Rozdíly mezi českými a slovenskými žáky jsou statisticky velmi významné. Chi kvadrát test je 7,45 a p 0,0242 pro nápojové automaty. Ještě větší je rozdíl u potravinových automatů (chi kvadrát 12,23 a hodnota p 0,0022). Chlapci v ČR i na Slovensku mají na

nápojový automat podobný názor. Postoje dívek jsou statisticky významně odlišné, chi kvadrát 7,38 a p 0,025 (viz. přílohy graf č. 31-36).

Většina dětí v ČR 74,4% i na Slovensku 76,6% ví, že existují automaty obsahující zdravé potraviny, které jsou pro ně vhodnější. Více se o tyto automaty zajímají dívky (viz. přílohy graf č. 37-39). Děti na Slovensku by si přály mít na své škole zdravý automat až v 84,7%, ale i děti v ČR chtějí ve většině případů 57,9% takový automat. Rozdíl mezi postojem českých a slovenských školáků k přítomnosti zdravého automatu na jejich škole je na hladině významnosti 1%, chi kvadrát má hodnotu 22,66 a p 0,00001. Významný je rozdíl mezi dívkami v Česku a na Slovensku (chi kvadrát 18,4; p 0,00001), stejně tak i mezi chlapci (chi kvadrát 7,74; p 0,021), kde je rozdíl méně statisticky významný, než u dívek. Dívky na Slovensku mají na automat se zdravou stravou srovnatelný názor jako chlapci. V České republice je však v této otázce mezi dívkami a chlapci významný rozdíl (chi kvadrát 6,03; p 0,049). Více dívek 63,5% než chlapců 53,6% by chtělo na škole zdravý automat (viz. přílohy graf č. 40 – 42).

54,1% českých školáků využívá nápojový automat na své škole. Podobně je to i u dětí na Slovensku, kde automat využívá 60,7% dětí. Na školách, kde byl dětmi vyplňován dotazník, byly pouze mléčné automaty. Mléko si z automatu kupuje více chlapců 66% na Slovensku než dívek 52,9%. Automat s občerstvením je využíván 66,7% žáků v ČR. Automaty jsou využívané srovnatelně dívkami i chlapci v Česku. Ve sledovaných školách na Slovensku nebyly potravinové automaty (viz. přílohy graf č. 43 – 46).

Na Slovensku využívá 35,3% dětí nápojový automat 2x – 3x týdně a 17,6% denně. V ČR je situace podobná, 24,5% dětí zamíří k automatu 2x – 3x v týdnu, 28,3% dětí 4x -5x za měsíc. Potravinový automat denně využije 20% dětí, 24% jenom 2x – 3x do týdne. Rozdíly ve využívání jednotlivých druhů automatů mezi chlapci a dívkami nejsou velmi významné (viz. přílohy graf č. 47 – 51).

Maximálně 50 Kč utratí v automatu během týdne 39,7% českých a 39,2% slovenských dětí. Jenom 4,8% dětí v ČR a 5,9% školáků na Slovensku utrácí týdně při využívání automatů více než 100 Kč. Dívky a chlapci utrácí v automatu srovnatelné množství peněz, jak v ČR, tak na Slovensku (viz. přílohy graf č. 51 - 53). Hlavním zdrojem financí je pro děti kapesné (ČR – 66,7%, SR – 58,8%). (Viz. přílohy graf č. 54 – 56).

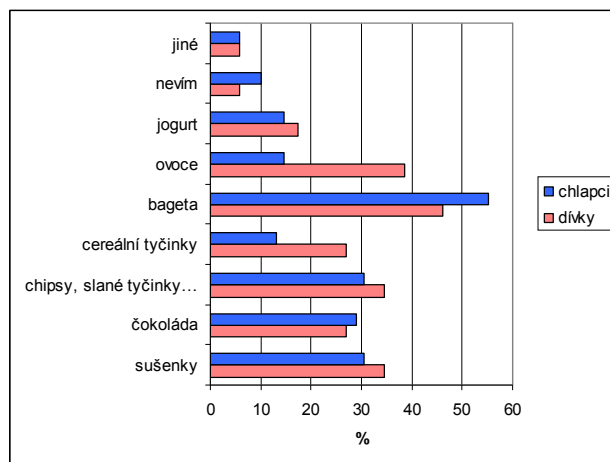
Děti na slovenských školách, které byly sledovány, mají pouze mléčné automaty, proto 100% odpovědělo, že v automatu kupuje mléko. V ČR mají děti v automatu široký výběr nápojů. Minerální vodu kupuje 30,2% dětí, až 26,4% volí slazené nápoje a 22,6% džus. I když na pražské ZŠ Ostrovní mají děti k dispozici automat s mlékem, nevyužívají ho. Dívky si kupují hlavně minerální vodu 40,9%, slazené nápoje podstatně méně 13,6%. U chlapců je to spíš naopak. 35,5% pije slazené nápoje a 25,8% džus. Tento rozdíl je statisticky významný, chi kvadrát 15,6 a hodnota p 0,0014 (viz. přílohy graf č. 57 – 59). Potravinové automaty byly jenom na sledovaných školách v Praze. Pokud se jedná o automaty s občerstvením, děti si v nich kupují hlavně sušenky 42% a bagety 36%. Chlapci preferují sušenky 51,6% a bagety 35,5%. U dívek jsou kromě toho (sušenky 26,3%, bagety 36,8%) v oblíbenosti i chipsy a slané pochoutky 15,8% (viz. přílohy graf č. 60).

Postoj českých a slovenských dětí je významně odlišný, co se týče toho, co by si kupovaly v nápojovém (chi kvadrát 11,29; p 0,0459), nebo v potravinovém automatu (chi kvadrát 12,33; p 0,0022). Děti na Slovensku, až v 21,8%, by si v automatu kupovaly mléko, v ČR by ho volilo pouze 5,8% žáků. Žebříček nejoblíbenějších nápojů je v ČR a SR téměř stejný. Nejoblíbenějšími jsou slazené nápoje (ČR – 42,1%, SR – 51,6%), pak následuje džus (ČR – 34,7%, SR – 46,8%) a minerální voda (ČR – 27,3%, SR – 28,2%). Preference chlapců a dívek se mnoho neliší (viz. přílohy graf č. 61 – 63).

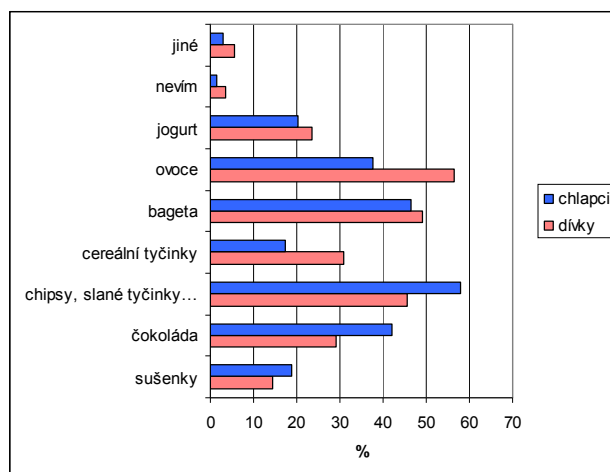
V potravinovém automatu by děti hledaly hlavně bagetu 51,2% a až 24% dětí by si z automatu koupilo ovoce. U dětí na Slovensku by to byly spíše chipsy 52,4% a ovoce by zde volilo až 47,6% dětí, sušenky by si vybralo pouze

16,9%. České a slovenské dívky by v automatu kúpowały téměř to samé, ale chlapci by si volili významně odlišné potraviny (chi kvadrát 20,8; p 0,0077). Ovoce by v automatu koupilo 37,7% slovenských chlapců, chlapců z ČR jenom 14,4%. Slovenští žáci preferují chipsy 58%, které v Česku má v oblibě téměř o polovinu méně dětí 30,4%. Vše je znázorněno v následujících grafech č. 1 – 3.

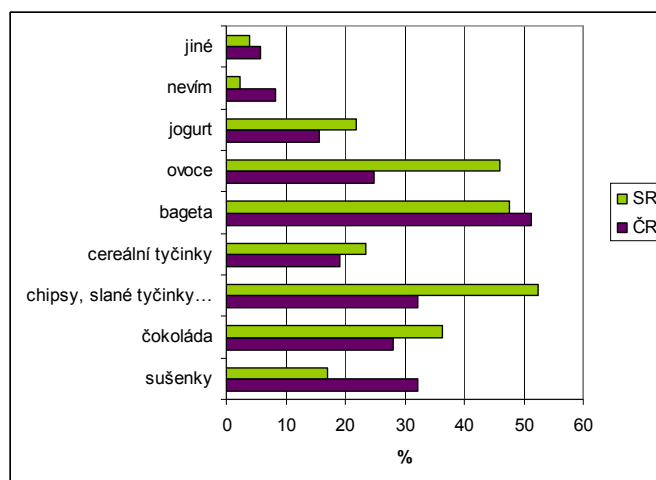
Graf č.1: Potraviny, které by si děti kúpowały v automatu (ČR)

Graf č.2: Potraviny, které by si děti kúpowały v automatu (SR)

Graf č.3: Potraviny, které by si děti kupovaly v automatu (srovnání)

V automatu, který by obsahoval nápoje vhodné pro pitný režim, by podle dětí na Slovensku nemělo chybět mléko 48,4%. Děti si myslí, že hlavně pro obsah vitamínů, bílkovin a protože podporuje růst a zpevňuje kosti. Podobný názor má jenom 12,4% dětí v ČR. Podle nich by zdravý automat s nápoji měl obsahovat hlavně čistou vodu 24%. Jako důvod uvádějí to, že neobsahuje cukr, zažene žízeň a nekazí zuby. Podle dětí v Česku 19% i v SR 33,1% by v něm měla být i minerální voda. Rozdíly mezi českými a slovenskými školáky jsou statisticky velmi významné (hladina významnosti 1%), chi kvadrát 41,78 a hodnota p 0,0000. Patrný je hlavně rozdíl mezi postoji dívek, chi kvadrát test má hodnotu 31,9 a p 0,00002 (viz. přílohy graf č. 64 – 66).

O tom, co by hledali v nezdravém automatu s nápoji, mají děti v ČR i SR podobnou představu. Určitě by tam byla coca – cola (ČR 39,7%, SR 50,8%) a slazené nápoje (ČR 25,6%, SR 23,4%), protože obsahují hodně cukru, kofein a jsou sycené. Byl by v nich i alkohol (ČR 3,3%, SR 6,5%), káva (ČR 4,1%, SR 6,5%) a energetické nápoje (ČR 5,8%, SR 6,5%). Děti na Slovensku by tam zařadily i tonic 4% a pivo 2,4% (viz. přílohy graf č. 67 – 69).

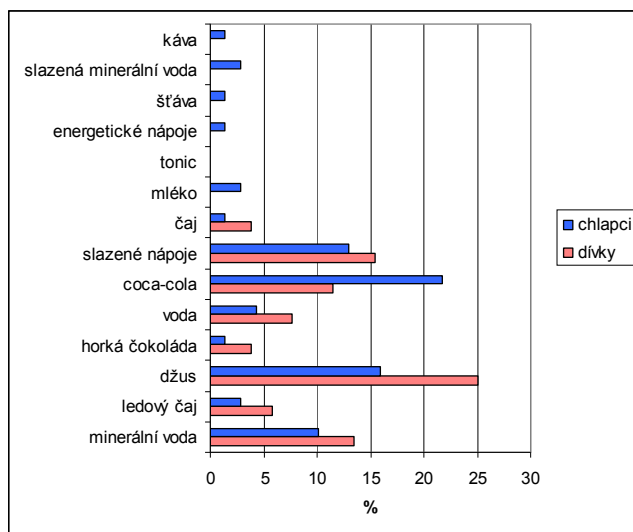
Různý je i postoj českých a slovenských dětí k tomu, které potraviny patří do zdravého automatu (chi kvadrát 16,48; p 0,036). Významný je hlavně rozdíl mezi dívkami, chi kvadrát je 18,70 a hodnota p 0,0165. Slovenské školáčky více preferují ovoce (58,9%), zeleninu (23,6%) a jogurty (24,6%),

kdežto u českých dívek se objevují i pojmy jako biopotraviny (5,8%) a čokoláda s vysokým obsahem kakaa (3,8%). Určitě by v automatu, který odpovídá zásadám zdravé výživy, mělo podle dětí být ovoce (ČR 34,7%, SR 58,9%), protože obsahuje vitamíny, minerální látky a je výživné. I jogurty (ČR 14%, SR 27,4%) stejně jako zelenina (ČR 6,6%, SR 12,9%) pro obsah vitamínů, by ve zdravém automatu neměly chybět. Určité procento dětí (ČR 5,8%, SR 8,1%) si myslí, že tam patří i bagety (viz. přílohy graf č. 70 – 72).

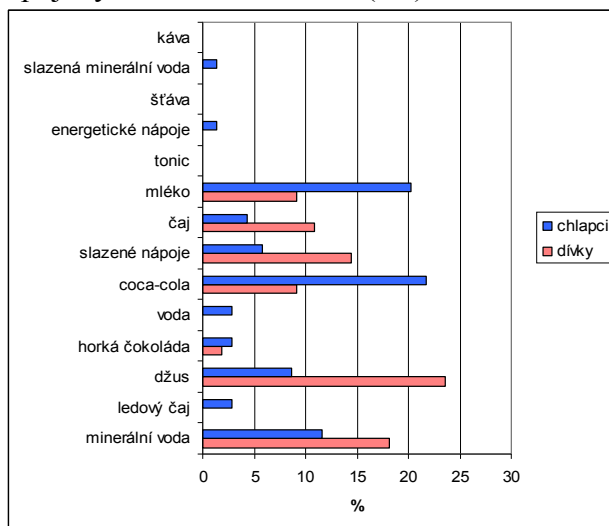
Více se dívky a chlapci shodnou na tom, co by měl obsahovat nezdravý automat. Potraviny jako chipsy a slaný snack by do něho zařadilo 35,5% českých školáků a 41,1% dětí na Slovensku. Důvodem je to, že jsou mastné a slané. Protože je sladká, kazí zuby a nezasytí, by se do nezdravého automatu podle dětí řadila i čokoláda (ČR 12,4%, SR 28,2%). Názory chlapců v Česku a na Slovensku se v této otázce rozcházejí, chi kvadrát je 16,17 a p má hodnotu 0,0128. U chlapců v ČR mají v automatu s nezdravým obsahem bagety větší zastoupení 8,7% než u slovenských chlapců 1,4%, který by tam hledali spíše čokoládu 29% (ČR 5,8%) a sladkosti 20,2% (ČR 7,2%). (Viz. přílohy graf č. 73 – 75).

Je významný rozdíl mezi českými a slovenskými dětmi v tom, které tři nápoje by byli v jejich TOP 3 nápojovém automatu na všech třech pozicích (1. místo: chi kvadrát 20,85 a p 0,0076; 2. místo: chi kvadrát 19,82 a p 0,011; 3. místo: chi kvadrát 23,53 a p 0,0027). Až 15,3% dětí na Slovensku na 1. místě ve svém automatu mělo mléko, které tam mělo jenom 1,7% českých dětí. Mezi nejoblíbenější nápoje u obou skupin dětí patří džusy (ČR 19,8%, SR 15,3%), cola – cola (ČR 17,4%, SR 16,1%) a slazené nápoje (ČR 14%, SR 9,7%). Rozdíl je i u slovenských a českých dívek na druhé pozici, chi kvadrát je 15,01 a p má hodnotu 0,0359. Na Slovensku se odlišují i názory dívek a chlapců na 1. místě (chi kvadrát 18,22; p 0,0196) a 2. místě (chi kvadrát 17,02; p 0,0173). Dívky ve svém automatu měly hlavně džus 23,6% a minerální vodu 18,2%. U chlapců je to coca – cola 21,7% a mléko 20,3%. Viz. v následujících grafech č. 4 – 12.

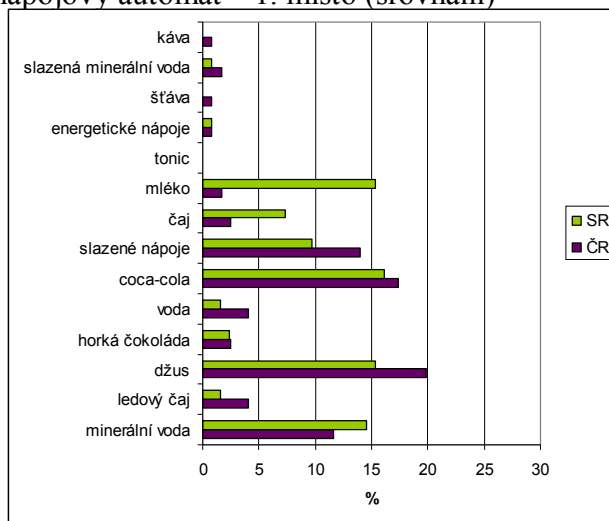
Graf č. 4: TOP 3 nápojový automat – 1. místo (ČR)

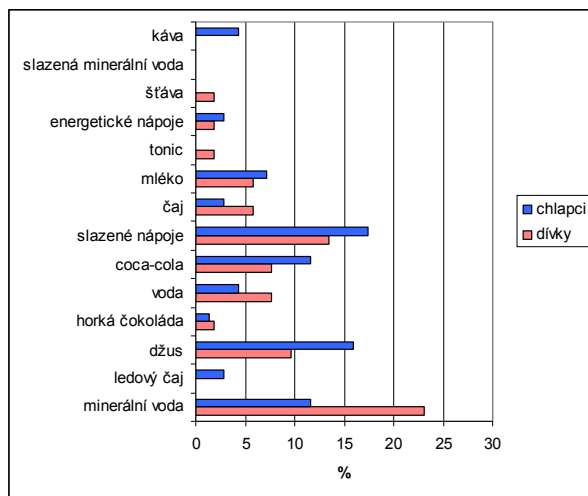
Graf č. 5: TOP 3 nápojový automat – 1. místo (SR)

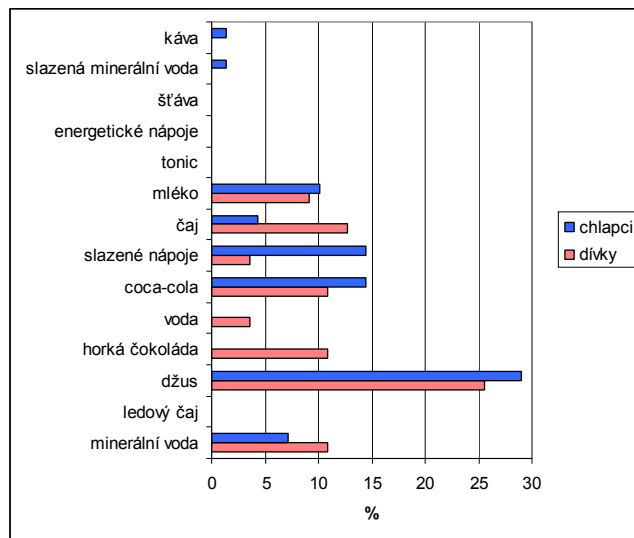
Graf č. 6: TOP 3 nápojový automat – 1. místo (srovnání)

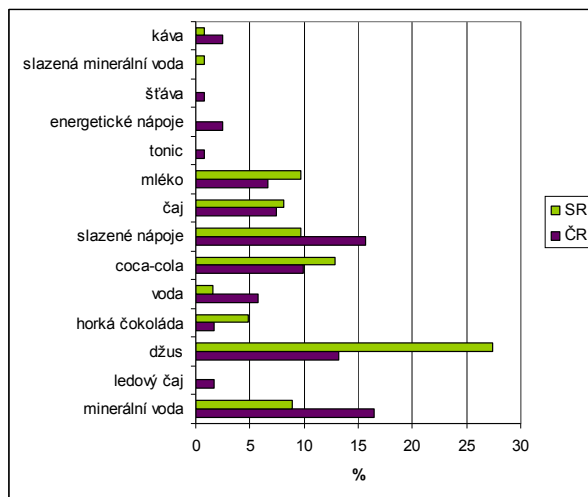
Graf č. 7: TOP 3 nápojový automat – 2. místo (ČR)

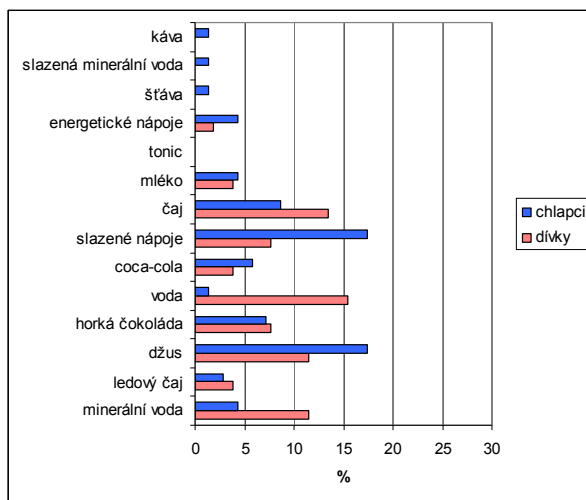
Graf č. 8: TOP 3 nápojový automat – 2. místo (SR)

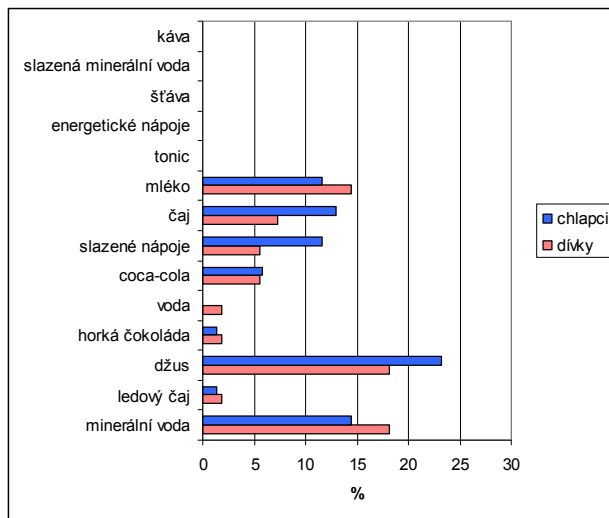
Graf č. 9: TOP 3 nápojový automat – 2. místo (srovnání)

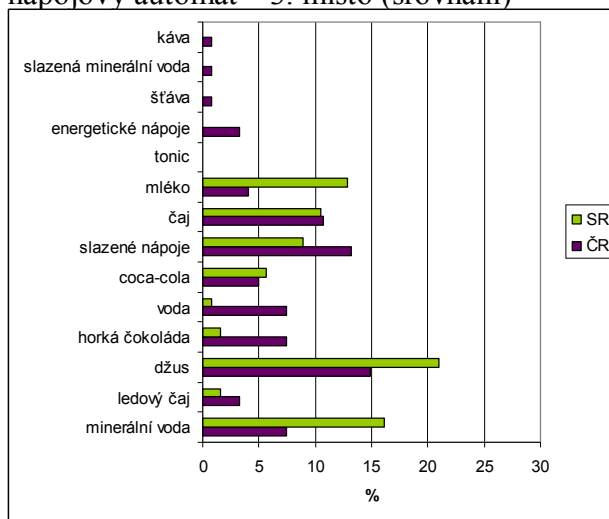
Graf č. 10: TOP 3 nápojový automat – 3. místo (ČR)

Graf č. 11: TOP 3 nápojový automat – 3. místo (SR)

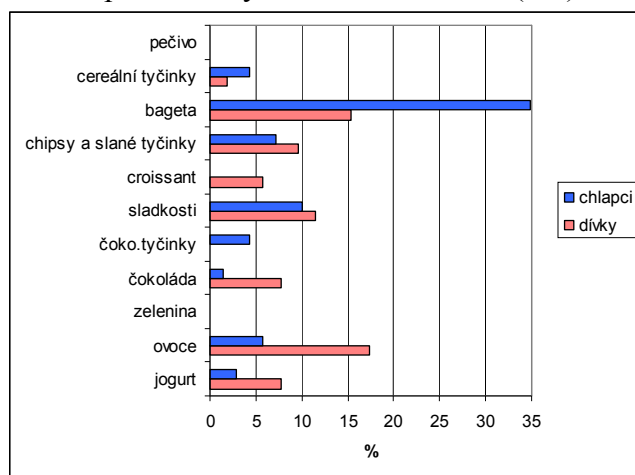

Graf č. 12: TOP 3 nápojový automat – 3. místo (srovnání)

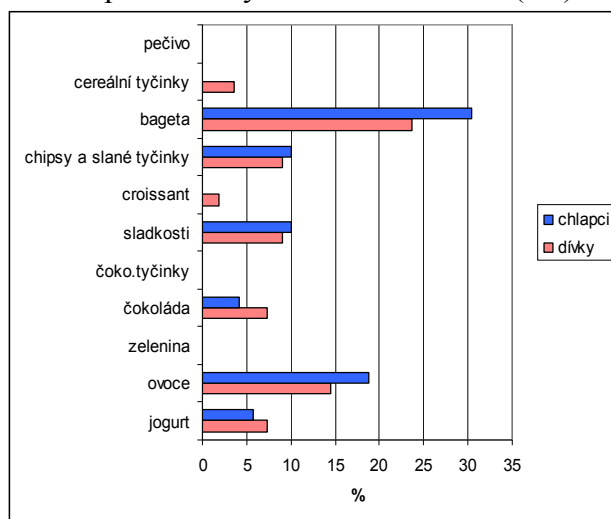

Do svého automatu s občerstvením české děti a děti na Slovensku zařadily téměř stejné potraviny na všech místech. Jedná se o bagety (ČR 10,7%, SR 9,7%), ovoce (ČR 10,7%, SR 16,9%) a sladkosti (ČR 10,7%, SR 9,7%). Zeleninu děti zařazují až na druhé a třetí místo. Rozdíl je u 1. místa českých a slovenských chlapců, chi kvadrát je 14,11 a hodnota p je 0,0493. Až 18,8% chlapců na Slovensku tam má ovoce (ČR 5,8%). Významně se liší i první pozice českých dívek a chlapců, chi kvadrát se rovná 18,75 a p 0,0167. Více dívek volí ovoce 17,3% (chlapci 5,8%), ale taktéž více čokolády 7,7% (chlapci 1,4%) do svého automatu. U chlapců převažují bagety 34,8% (dívky 15,4%). Vše podrobně zobrazují následující grafy č. 13 – 21.

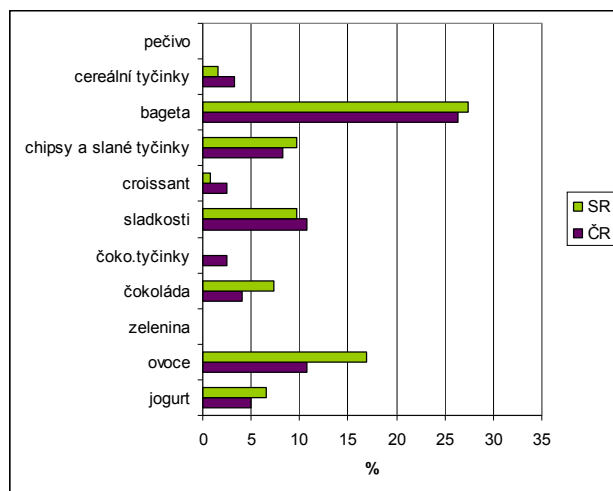
Graf č. 13: TOP 3 potravinový automat – 1. místo (ČR)

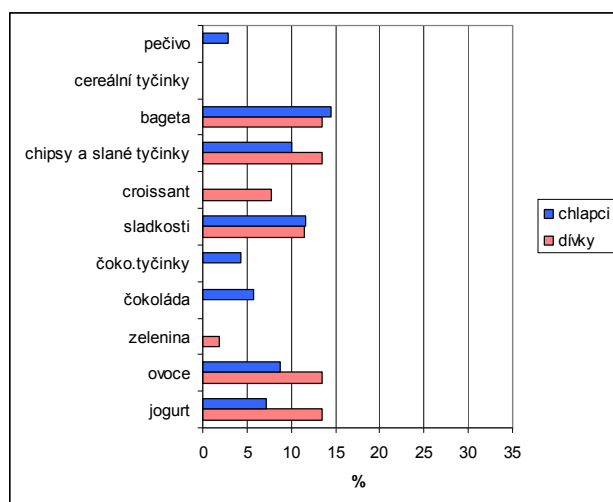
Graf č. 14: TOP 3 potravinový automat – 1. místo (SR)

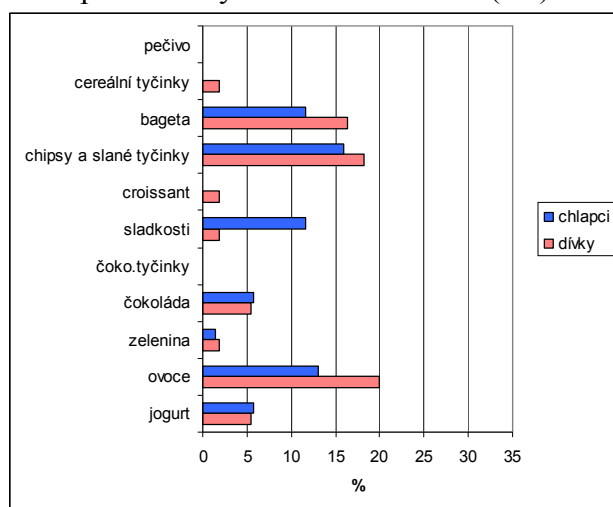
Graf č. 15: TOP 3 potravinový automat – 1. místo (srovnání)

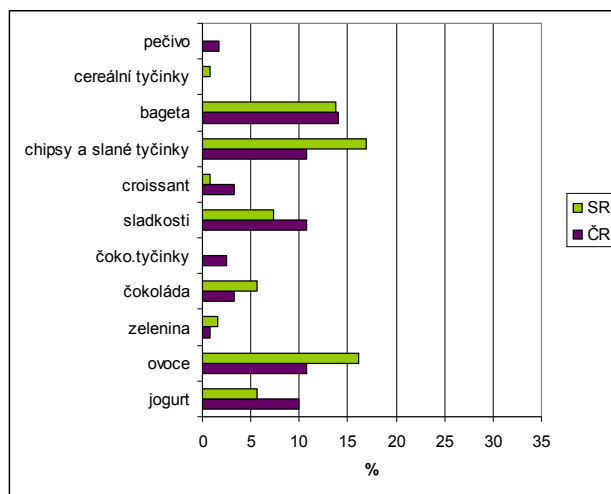
Graf č. 16: TOP 3 potravinový automat – 2. místo (ČR)

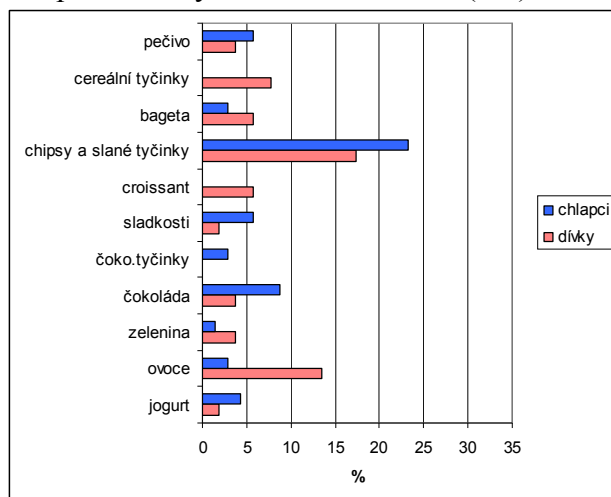
Graf č. 17: TOP 3 potravinový automat – 2. místo (SR)

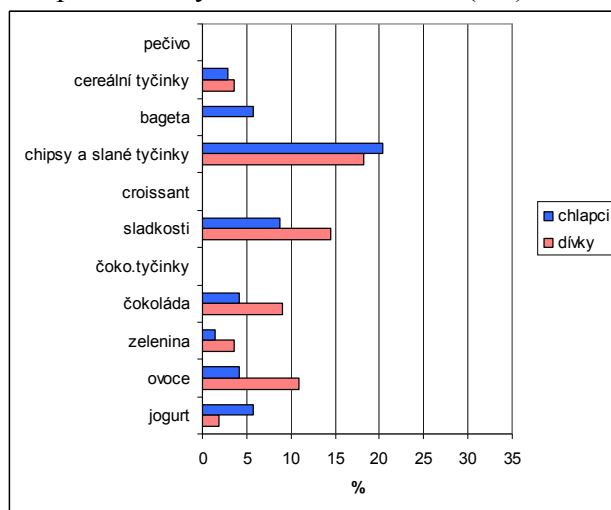
Graf č. 18: TOP 3 potravinový automat – 2. místo (srovnání)

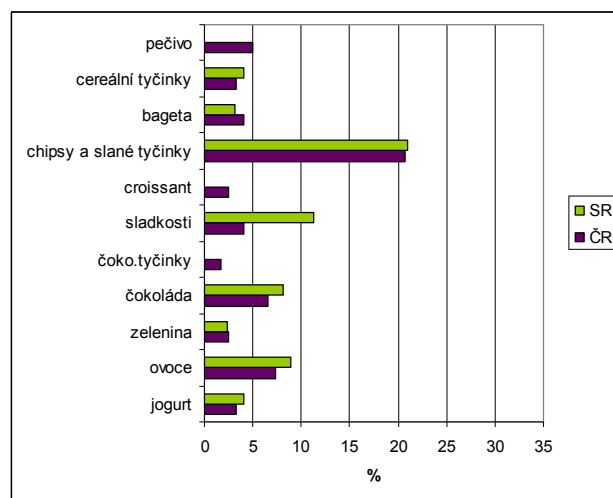
Graf č. 19: TOP 3 potravinový automat – 3. místo (ČR)

Graf č. 20: TOP 3 potravinový automat – 3. místo (SR)

Graf č. 21: TOP 3 potravinový automat – 3. místo (srovnání)

Většina rodičů, podle dětí, ví co nakupují v automatech. V ČR je to 42,9% a na Slovensku 56,9% rodičů. Slovenští chlapci uvádí, že o tom, co si kupují v automatu, ví 66,7% rodičů, v Česku to ví pouze 36,1% rodičů. Tenhle rozdíl je velice významný (chi kvadrát 10,22; p 0,0168). Naopak je to u českých a slovenských dívek, kde o tom, co v automatu kupují, ví 51,9% rodičů, zatímco na Slovensku 38,9%. Není to významný statistický rozdíl (viz. přílohy graf č. 76 – 78). Podobně je to se souhlasem rodičů, ohledně toho jaké nápoje a potraviny si jejich děti vybírají z automatů. Podle dětí jenom 6,3% českých a 2% slovenských rodičů výslovně nesouhlasí s tím, co v automatu nakupují. I tady je mezi českými a slovenskými chlapci rozdíl, chi kvadrát je 8,03 a p má hodnotu 0,0455. Chlapci ze Slovenska uvádějí, že až 60,6% jejich rodičů souhlasí s jejich nákupem v automatech a žádný z rodičů s tím výslovně nesouhlasí. U českých chlapců až 11,1% rodičů s nákupem v automatu nesouhlasí (viz. přílohy graf č. 79 – 81).

5. Diskuse

Výživa je pro lidi nepostradatelná. Člověk vydrží bez potravy asi 3 týdny, bez vody jenom 3 dny. Pro vyvíjející se dětský organismus je správné stravování ještě důležitější, hlavně v období puberty, kdy dochází ke zrychlení růstu a dalším procesům (zrání kostí, redistribuce tělesného tuku, atd.), které

jsou náročné na přísun energie. Není důležité jenom množství potravy, ale hlavní je, aby dětský jídelníček byl správný, tzn. odpovídající zásadám zdravé výživy v dětském věku. Stejně zásadné je, aby měly děti vytvořeny správné postoje k výživě a s tím související postoje k automatům, které jsou umístovány na základních školách. Na jednu stranu je velmi přínosné, když děti mají na škole automat s nápoji a občerstvením, protože je pro ně důležitý pravidelný stravovací režim (5 – 6 x denně), a ne všechny děti si nosí svačinu z domova. O tom svědčí průzkum prováděný v letech 2006 a 2007 v ČR pod názvem Tajemství školních svačin a stejný průzkum probíhal i na Slovensku jako Desiatova hliadka. Výsledky nebyly nijak uspokojivé, 17% českých a 14% slovenských žáků ve věku 13 let ve škole vůbec nesvačí. Tyto děti by mohly během vyučování střídat a mít nedostatek energie na vyučování, být unavené a nepozorné, což je i důsledkem nedostatku tekutin. Podle průzkumu, který autorka práce prováděla v listopadu a prosinci 2009, zřídka nebo vůbec ve škole nesvačí 6,7% dětí v ČR a 3,2% slovenských žáků; 5,8% českých a 7,3% slovenských dětí ve škole vůbec nepije. Což je příznivější stav než bylo předpokládáno v hypotéze. Na druhou stranu je důležité i to, co žáci konzumují a pijí. Důsledky nesprávného postoje k druhu konzumovaných potravin a tekutin se totiž nemusí projevit jen bezprostředně, jako například malnutrice, poruchy růstu, zvýšená kazivost zubů nebo velmi závažný problém dnešní doby obezita, která se až u 70% adolescentů přenáší do dospělosti. (V EU je 5 miliónů obézních dětí. Ve většině evropských zemí je výskyt obezity u 10 ročních dětí 10%, jsou ale i země např. Řecko, kde je 30% obézních dětí, v ČR žije 6% dětí, které trpí obezitou). Jako pozdní důsledky nesprávné výživy v dětství se mohou v dospělosti projevit i hypertenze, diabetes mellitus či osteoporóza.

Automaty na základních školách jsou velice aktuální téma, i vzhledem k rozšiřování automatů typu Happy Snack, které by obsahovaly jenom zdravé potraviny. Co se týče postojů dětí k přítomnosti automatů na jejich školách, žáci je ve většině případů na škole chtějí a taktéž je hodně využívají i víckrát během týdne. Autorka se domnívá, že se projevilo to, že děti na slovenských školách

v malých městech a na vesnicích nemají k dispozici nápojové a potravinové automaty. Proto mnohem více dětí na Slovensku projevilo zájem mít ve škole oba typy automatů – nápojový i potravinový. Mnohem více dětí na Slovensku by také na své škole chtělo automat, který by obsahoval potraviny, které jsou vhodné právě pro stravování dětí. Postoje slovenských dětí byly také ovlivněny přítomností mléčných automatů na některých školách. Ty dětem nabízí mléko s různými příchutěmi např. vanilky, čokolády nebo jahody a jsou jimi skutečně bohatě využívány, jelikož na škole nemají jiný druh automatu a nákup v automatech je pro děti podle jejich slov velice atraktivní a kromě toho, je to pro ně příležitost potkat u automatu své přátele z jiných tříd. Mléčné automaty zároveň zvýšily zájem dětí o tuto potravinu, chtějí vědět proč je dobré pít mléko, jaké je jeho složení a co se stane, když ho nebudou mít dostatek. Tyto vědomosti o mléku pak zúročili i v dotazníku, který jim byl zadán a odpovídali proč si myslí, že mléko patří do zdravého automatu (např. protože obsahuje, podle dětí, vitamíny, bílkoviny, vápník, je výživné, podporuje růst a je důležité pro kosti). I když na jedné ze základních škol v ČR byl mléčný automat, podle odpovědí dětí jimi nebyl vůbec využíván. Na školách, kde děti mají umístěný nápojový automat ho skutečně využívá 54,1% českých dětí a 60,7% dětí na Slovensku využívá mléčné automaty. Více je dětmi v ČR využíván automat s občerstvením v 66,7%.

Děti většinou vědí co by měl obsahovat zdravý automat s nápoji (podle dětí např. obyčejnou vodu, minerální vodu a podle dětí ze Slovenska hlavně mléko) a potravinami (hledali by v něm ovoce a jogurty). Stejně mají představu i o tom, co by mělo být v takovém „správném nezdravém“ automatu na nápoje (coca – cola a slazené nápoje) a potraviny (chipsy, čokoláda a sladkosti). I když mají děti jasnou a většinou správnou představu o tom co je „zdravé“ a „nezdravé“ jídlo a pití, dokonce hodně dětí ví proč (mléko, podle dětí, obsahuje vitamíny, stejně jako ovoce a jogurty, naopak coca – cola a sladkosti mají hodně cukru a chipsy moc soli a kromě toho jsou mastné), stejně by v jejich TOP 3 automatu byly právě nezdravé nápoje a potraviny na prvním místě. Naopak ty, co jejich zdraví prospívají, se objevují až na posledním místě a jenom u malého

počtu dětí. I když o 10,3% českých a 16,9% slovenských žáků je na prvním místě ovoce, děti však zapomínají na zeleninu.

Je zajímavé, že dívky na Slovensku se zajímají více než dívky v ČR, ale spíše o klasické potraviny, jako proč je důležité ovoce, zelenina, mléko. České dívky používaly pojmy jako biopotraviny, kvalitní čokoláda s vysokým obsahem kaka a nebo zdravé cereální tyčinky. Slovenské děti také rozlišují v rámci nápojů nevhodných pro děti alkohol a pivo, děti v ČR uvádějí jenom alkohol a také vůbec nemyslely například na tonic jako na nápoj pro děti nevhodný. Tady se projeví kulturní rozdíly a též rozdíl mezi životem ve městě a na vesnici.

Fakt, že v některých otázkách, ve kterých se neshodnou slovenští a čeští chlapci (např. odkud mají svačinu, co by obsahoval jejich TOP 3 automat s občerstvením nebo jestli jejich rodiče vědí a souhlasí s tím, co si kupují v automatech) mají dívky v ČR a na Slovensku stejný postoj a naopak je velmi zajímavý. Chlapci z ČR a SR jsou stejného názoru, například v otázce- jestli na své škole chtějí nápojový a potravinový automat, u dívek je rozdíl v těchto otázkách velice významný.

Dívky a chlapci mají většinou k výživě a automatům stejný postoj. Významně se neprojevil ani očekávaný rozdíl ve spokojenosti s postavou u chlapců a častějším držením diet u dívek, což bylo zajímavé zjištění. Významný rozdíl mezi chlapci a dívkami, jak v České republice, tak i na Slovensku, se projevil ve výběru nápojů, které děti pijí ve škole v rámci pitného režimu. V tomto ohledu je rozdíl nejenom mezi dívkami a chlapci, ale i mezi dětmi z ČR a SR navzájem.

A co si děti myslí o svém jídelníčku a jídelníčku své rodiny? Jenom 22,3% českých žáků a 30,6% žáků ze Slovenska si myslí, že jejich stravování odpovídá zásadám zdravé výživy. Taktéž si myslí, že jejich rodina se stravuje lépe než oni sami (ČR 31,4%, SR 38,7%). Děti vědí, že to, co konzumují, není pro jejich zdravý vývoj nevhodnější, přesto by si volily tu nevhodnější potravinu a nápoj.

6. Závěr

Potřeba potravy a tekutin patří k základním, neboli fyziologickým potřebám. Pokud nejsou dostatečně uspokojovány základní potřeby, nemůžou být dobře naplňovány ani tzv. vyšší potřeby (např. potřeba bezpečí, sounáležitosti, uznání, seberealizace, atd.). Dětský organismus střeďádá (fyzicky, psychicky i sociálně) a může dojít k poruše vývoje dítěte s následky i v dalším životě. Proto je velmi důležité, aby děti měly už od ranného věku správný postoj k výživě, a aby jejich postoj byl stálý, hlavně v období dospívání. V pubertě jsou postoje dětí lehce ovlivnitelné hlavně vrstevníky, ale významně například i reklamou, jelikož se jedná o složité období plné vzdoru ve snaze o odpoutání od rodiny a osamostatnění. Nesprávné postoje nejenom k potravinovým a nápojovým automatům, a hlavně celkový postoj k výživě, vyústují ke špatným stravovacím návykům (chování). Následkem zlého stravování je nejenom obezita – jako velmi aktuální a rozšiřující se zdravotní problém, ale také riziko vzniku diabetu, osteoporózy, zvýšené hladiny cholesterolu či větší množství zubního kazu. Základem zdraví v dospělosti je zdravý vývoj v dětství.

Primární prevence zahrnuje veškeré aktivity realizované s cílem předejít problémům spojených s výskytem sociálně patologických jevů. Cílem programu primární prevence je, aby cílová skupina získala takové znalosti, dovednosti a postoje podporující zdravý životní styl a aby tyto přednosti dokázala uplatnit ve svém chování, nejen v době realizace programu, ale i v budoucnosti. Specifickou primární prevencí se rozumí takové aktivity, které se zaměřují přímo na primární prevenci určitého sociálně patologického jevu. Nespecifickou primární prevencí se rozumí veškeré aktivity podporující zdravý životní styl, které ale nemají přímou souvislost s určitou konkrétní formou sociálně patologického chování. K zásadám efektivní primární prevence patří: komplexnost, kontinuita, práce s malou skupinou, interaktivita, flexibilita, cílenost, teoretická a praktická připravenost realizátora/realizačního týmu, možnost kontaktu v odborném zařízení, důraz na kontext primární prevence, nabídka pozitivních alternativ.

Cílem primární prevence ve starším školním věku je rozvoj sociálních dovedností, především v navazování zdravých vztahů mimo rodinu, ve schopnosti čelit sociálnímu tlaku, dovednosti rozhodovat se, efektivně řešit konflikty apod.

Postoje a stravovací návyky se utváří právě v dětství, proto je v oblasti prevence vytváření nesprávných stravovacích postojů působit právě v tomto období. Postoje vznikají v důsledku specifické (pozitivní či negativní) zkušenosti, přebíráním názorů nebo nápodobou jiných lidí, a také působením norem a hodnotových systémů institucí a skupin. Důležité je proto nejenom příjemné stolování v rodině, ale i ve školní jídelně. Děti není třeba jenom upozorňovat na to, co by měly či neměly jíst, lepší je být pro ně příkladem. Zajímat se o to, jak se dítě stravuje mimo domov, nebýt lhostejný k postojům dítěte k jídlu. Projevit zájem o to, co dětem chutná a pokusit se to ovlivnit směrem ke zlepšení výživy. Utvářet u dětí správný hodnotový systém, ve kterém je zdraví na předním místě, nejenom v rodině, ale i ve škole. Když budou mít děti správně vytvořené správné postoje, mohou pozitivně ovlivnit i postoje svých vrstevníků. Škola také významně přispívá k vytváření názorů svých žáků. Vedení škol by mělo mít zájem na tom, aby obsah nápojových a potravinových automatů umístěovaných na jejich chodbách, zdraví dětí prospíval a ne naopak. A nedali dětem příležitost, mít právě ve škole k dispozici zdroj nápojů a potravin, které pro ně nejsou vhodné.

Význam má i osvěta v oblasti správné výživy, nejenom u dětí samotných (např. v rámci zdravotní výchovy), ale i rodičů (např. poradny podpory zdraví, internetové stránky jako je www.vyzivadeti.cz) a pedagogů (např. odborné přednášky), aby děti mohly vést v otázkách zdravé výživy správným směrem s dostatečnými znalostmi o tom, co děti potřebují.

7. Souhrn

Zdravá výživa a správný postoj ke stravování, se kterým souvisí i přítomnost nápojových a potravinových automatů na základních školách, jsou velice důležité nejenom pro správný vývoj dětí, ale i pro zdravý život v dospělosti. Cílem autorčiny bakalářské práce bylo identifikovat názory dětí staršího školního věku ke zdravé výživě a popsat jejich postoje k potravinovým a nápojovým automatům umístěným na základních školách. V teoretické části práce je popsáno co jsou postoje, jak se vytváří a mění a v čem se odlišují u dívek a chlapců. Stručně se zabývá výživou dětí staršího školního věku a automaty na základních školách, spolu s následky, které přináší nesprávný postoj k nim. V praktické části autorka vyhodnocuje výsledky výzkumu provedeného na základních školách v České a Slovenské republice. Data, která byla získána pomocí dotazníkového šetření jsou zpracována do grafů a umístěny v přílohách této práce. Srovnávány jsou nejenom postoje dívek a chlapců, ale i rozdíly mezi českými a slovenskými dětmi. Své osobní postřehy a názory uvádí autorka v diskusi. Návrhy, jak ovlivnit postoj dětí k výživě a automatům – potravinovým i nápojovým, jsou shrnuty v závěru.

Summary

Healthy nutrition and the right attitude within catering, which is connected with presence of drink and food automatons on primary schools, are very important for convenient development of children, but also healthy regimen during their adulthood. The goal of author's bachelor work is to identify opinions of the children of secondary education about consumption of healthy food and their attitudes to drink and food automatons, and their location on primary schools. In the theoretical part there is analysis of attitudes themselves, about how they are created and how they are changing, and their differentiation between boys and girls. It briefly concerns about nutrition of children during secondary education age and automatons on primary and secondary schools with aftermath it brings, caused by incorrect attitude. In the practical part, the author evaluates the issues found during the survey proceeded on primary schools in Czech and Slovak republic. The data, acquired with answer sheets are processed into graphs and can be found as an attachment to the bachelor work. The attitudes compared are not only between boys and girls, but even between Czech and Slovak children in general. The author includes her own observation in the discussion. The proposals of influence to children's attitude of healthy nutrition and the drink and food automatons are summarized in closure.

8. Seznam použité literatury

- GILLERNOVÁ, I. Psychologie. Praha: SPN, 1994. 89 s. ISBN 80-04-26587-1
- JANOUSEK, J.. Sociální psychologie. Praha: SPN, 1988. 192 s. 14-683-88
- KELLER, U.. Klinická výživa. Praha: Scienta Medica, 1993. 236 s. ISBN 80-85526-08-5
- KERN, H.. Přehled psychologie. Praha: Portál, 1999. 287 s. ISBN 80-7178-426-5
- KUNOVÁ, V.. Zdravá výživa. Praha: Grada, 2004. 136 s. ISBN 80-247-0736-5
- LANGMEIER, J.. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 1998. 343 s. ISBN 80-7169-195-X
- LEBL, J.. Predklinická pediatrie. Praha: Galén, 2003. 248 s. ISBN 80-7262-207-2
- NEUGEBAUER, P.: Školáci potřebují dostatek energie především dopoledne. [on-line]. 12.8.2007 [cit. 16.2.2010]. Dostupnost z [www:<http>//www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove_materialy/TM_Neugebauer_fin.doc](http://www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove_materialy/TM_Neugebauer_fin.doc)
- NEVORAL, J.. Výživa v dětském věku. Jinočany: Nakladatelství H&H, 2003. 434 s. ISBN 80-86-022-93-5
- PROVAZNÍK, K. Manuál Prevence v lékařské praxi I.. Praha: Fortuna, 2004. 107 s. ISBN 80-7168-942-4
- PŘIKRILOVÁ, L.: Výdejní automaty- vždy čerstvá a zdravá svačina pro žáky naší školy. [on-line]. 11.2.2009 [cit. 17.2.2010]. Dostupnost z [www:<http>//www.vyzivadeti.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/automat--vyzva-nebo-ohrozeni.html](http://www.vyzivadeti.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/automat--vyzva-nebo-ohrozeni.html)
- ŘEZÁČ, J. Sociální psychologie. Brno: Paido, 1998. 268 s. ISBN 80-85931-48-6
- RUSKOVÁ, J. Svačina pro každého. Zpravodaj pro školní stravování, 2009, roč. 64, č. 4, s. 52-53

SCHREIBER, L.: Happy Snack. [on-line]. 11.2.2009 [cit. 12.2.2010].
Dostupnost z [www:<http>://www.vyzivadeti.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/automat--vyzva-nebo-ohrozeni.html](http://www.vyzivadeti.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/automat--vyzva-nebo-ohrozeni.html)>

SOUČEK, J.. Sociální psychologie mládeže. Praha: SPN, 1967. 144 s.

STRATIL, P.. ABC zdravé výživy 2. díl. Brno: Vydal autor, 1993. 580 s. ISBN 80-900029-8-6

ŠEVČÍK, J. Pitný režim a nápojové automaty ve školách . Sborník z konference s mezinárodní účastí, 1999 s. 116-117

ŠTĚPNIČKOVÁ, O. Historie prodejních automatů. Zpravodaj pro školní stravování, 2009, roč. 64, č. 4, s. 57

ŠULCOVÁ, E. Tajemství dětských svačtin. Zpravodaj pro školní stravování, 2007, roč. 62, č. 5, s. 72.

TLÁSKAL, P. Pitný režim školního dítěte. Zpravodaj školního stravování, 2004a, roč. 59, č. 3

TLÁSKAL, P. S jakými důsledky nesprávné výživy se setkává dětský lékař. Zpravodaj školního stravování, 2004b, roč. 59, č.5, s. 75- 76

TLÁSKAL, P.: Školní stravování z pohledu Společnosti pro výživu. [on-line]. 16.7.2008 [cit. 12.2.2010]. Dostupnost z [www:<http>://www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove_materialy/TM_Tlaskal_fin.doc](http://www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove_materialy/TM_Tlaskal_fin.doc)>

TOMEŠOVÁ, J.: Jak (také) může vypadat jídelníček školáka. [on-line]. 12.9.2007 [cit. 17.2.2010]. Dostupnost z [www:<http>://www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove.../TM_Tomesova_jidelnicky.doc](http://www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove.../TM_Tomesova_jidelnicky.doc)>

TOMEŠOVÁ, J.: Svačiny českých (a slovenských) dětí. [on-line]. 12.8.2008 [cit. 12.2.2010]. Dostupnost z [www:<http>://www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove.../TM_Tomesova_svaci.doc](http://www.vyzivadeti.cz/data/sharedfiles/tiskove.../TM_Tomesova_svaci.doc)>

WARDLAW, G. M. Perspectives in Nutrition. USA: McGraw-Hill, 1999. 728 s. ISBN 0-07-092078-8

WILLIAMS, S. R. Essentials of Nutrition and Diet Therapy. USA: Mosby, 1994. 521 s. ISBN 0-8016-7923-0

www.skolskemlieko.sk

9. Seznam tabulek a grafů

Tab. č.1: Počty dětí zkoumaného souboru z jednotlivých základních škol

Tab. č.2: Věkové složení souboru (dívky, chlapci)

Tab. č. 3: Věkové složení souboru (celkem)

Tab. č. 4: Přítomnost jednotlivých druhů automatů na školách

Graf č. 1: Potraviny, které by si děti kupovali v automatu (ČR)

Graf č. 2: Potraviny, které by si děti kupovali v automatu (SR)

Graf č. 3: Potraviny, které by si děti kupovali v automatu (srovnání)

Graf č. 4: TOP 3 nápojový automat – 1. místo (ČR)

Graf č. 5: TOP 3 nápojový automat – 1. místo (SR)

Graf č. 6: TOP 3 nápojový automat – 1. místo (srovnání)

Graf č. 7: TOP 3 nápojový automat – 2. místo (ČR)

Graf č. 8: TOP 3 nápojový automat – 2. místo (SR)

Graf č. 9: TOP 3 nápojový automat – 2. místo (srovnání)

Graf č. 10: TOP 3 nápojový automat – 3. místo (ČR)

Graf č. 11: TOP 3 nápojový automat – 3. místo (SR)

Graf č. 12: TOP 3 nápojový automat – 3. místo (srovnání)

Graf č. 13: TOP 3 potravinový automat – 1. místo (ČR)

Graf č. 14: TOP 3 potravinový automat – 1. místo (SR)

Graf č. 15: TOP 3 potravinový automat – 1. místo (srovnání)

Graf č. 16: TOP 3 potravinový automat – 2. místo (ČR)

Graf č. 17: TOP 3 potravinový automat – 2. místo (SR)

Graf č. 18: TOP 3 potravinový automat – 2. místo (srovnání)

Graf č. 19: TOP 3 potravinový automat – 3. místo (ČR)

Graf č. 20: TOP 3 potravinový automat – 3. místo (SR)

Graf č. 21: TOP 3 potravinový automat – 3. místo (srovnání)

10. Seznam příloh

Příloha č. 1: Obr. č. 1 - Potravinová pyramida <http://www.vyzivadeti.cz/zdrava-vyziva/zdrava-vyziva-deti/potravinova-pyramida.html>

Příloha č.2: Dotazník

Příloha č. 3: Graf č. 1: Nápojový automat

Příloha č. 4: Graf č.2: Potravinový automat

Příloha č. 5: Graf č.3: Automat Happy Snack

Příloha č. 6: Graf č. 4: Zdravé stravování v rodině (ČR)

Příloha č. 7: Graf č. 5: Zdravé stravování v rodině (SR)

Příloha č. 8: Graf č. 6: Zdravé stravování v rodině (srovnání)

Příloha č. 9: Graf č. 6: Zdravé stravování v rodině (srovnání)

Příloha č. 10: Graf č. 7: Zdravé stravování školáků (ČR)

Příloha č. 11: Graf č. 8: Zdravé stravování školáků (SR)

Příloha č. 12: Graf č. 9: Zdravé stravování školáků (srovnání)

Příloha č. 13: Graf č. 10: Spokojenost s postavou (ČR)

Příloha č. 14: Graf č. 11: Spokojenost s postavou (SR)

Příloha č. 15: Graf č.12: Spokojenost s postavou (srovnání)

Příloha č. 16: Graf č.13: Držení diet u dětí staršího školního věku (ČR)

Příloha č. 17: Graf č.14: Držení diet u dětí staršího školního věku (SR)

Příloha č. 18: Graf č.15: Držení diet u dětí staršího školního věku (srovnání)

Příloha č. 19: Graf č.16: Množství tekutin přijatých v rámci pitného režimu ve škole (ČR)

Příloha č. 20: Graf č.17: Množství tekutin přijatých v rámci pitného režimu ve škole (SR)

Příloha č. 21: Graf č.18: Množství tekutin přijatých v rámci pitného režimu ve škole (srovnání)

Příloha č. 22: Tabulka č.1: Zdroj nápojů k pitnému režimu

Příloha č. 23: Graf č. 19: Nápoje v rámci pitného režimu (ČR)

Příloha č. 24: Graf č. 20: Nápoje v rámci pitného režimu (SR)

Příloha č. 25: Graf č. 21: Nápoje v rámci pitného režimu (srovnání)

Příloha č. 26: Graf č.22: Svačení ve škole (ČR)

- Příloha č. 27:** Graf č.23: Svačení ve škole (SR)
- Příloha č. 28:** Graf č.24: Svačení ve škole (srovnání)
- Příloha č. 29:** Graf č.25: Svačina (ČR)
- Příloha č.30:** Graf č.26: Svačina (SR)
- Příloha č. 31:** Graf č.27: Svačina (srovnání)
- Příloha č. 32:** Graf č.28: Co děti svačí nejčastěji (ČR)
- Příloha č. 33:** Graf č.29: Co děti svačí nejčastěji (SR)
- Příloha č. 34:** Graf č.30: Co děti svačí nejčastěji (srovnání)
- Příloha č. 35:** Graf č. 31: Kolik dětí chce nápojový automat ve škole (ČR)
- Příloha č. 36:** Graf č. 32: Kolik dětí chce nápojový automat ve škole (SR)
- Příloha č. 37:** Graf č. 33: Kolik dětí chce nápojový automat ve škole (srovnání)
- Příloha č. 38:** Graf č. 34: Kolik dětí chce potravinový automat ve škole (ČR)
- Příloha č. 39:** Graf č. 35: Kolik dětí chce potravinový automat ve škole (SR)
- Příloha č. 40:** Graf č. 36: Kolik dětí chce potravinový automat ve škole (srovnání)
- Příloha č. 41:** Graf č. 37: Povědomí o existenci automatů nabízejících zdravé produkty (ČR)
- Příloha č. 42:** Graf č. 38: Povědomí o existenci automatů nabízejících zdravé produkty (SR)
- Příloha č. 43:** Graf č. 39: Povědomí o existenci automatů nabízejících zdravé produkty (srovnání)
- Příloha č. 44:** Graf č. 40: Kolik dětí chce zdravý automat ve škole (ČR)
- Příloha č. 45:** Graf č. 41: Kolik dětí chce zdravý automat ve škole (SR)
- Příloha č. 46:** Graf č. 42: Kolik dětí chce zdravý automat ve škole (srovnání)
- Příloha č. 47:** Graf č. 43: Kolik dětí využívá nápojový automat (ČR)
- Příloha č. 48:** Graf č. 44: Kolik dětí využívá nápojový automat (SR)
- Příloha č. 49:** Graf č. 45: Kolik dětí využívá nápojový automat (srovnání)
- Příloha č. 50:** Graf č. 46: Kolik dětí využívá potravinový automat (ČR)
- Příloha č. 51:** Graf č. 47: Jak často děti využívají nápojový automat (ČR)
- Příloha č 52:** Graf č. 48: Jak často děti využívají nápojový automat (SR)
- Příloha č. 53:** Graf č. 49: Jak často děti využívají nápojový automat (srovnání)
- Příloha č. 54:** Graf č. 50: Jak často děti využívají potravinový automat (ČR)

- Příloha č. 55:** Graf č. 51: Kolik peněz dětí utratí v automatu během týdne (ČR)
- Příloha č. 56:** Graf č. 52: Kolik peněz dětí utratí v automatu během týdne (SR)
- Příloha č. 57:** Graf č. 53: Kolik peněz dětí utratí v automatu během týdne (srovnání)
- Příloha č. 58:** Graf č. 54: Zdroj peněz na využívání automatů (ČR)
- Příloha č. 59:** Graf č. 55: Zdroj peněz na využívání automatů (SR)
- Příloha č. 60:** Graf č. 56: Zdroj peněz na využívání automatů (srovnání)
- Příloha č. 61:** Graf č. 57: Nápoje, které si děti kupují v automatu (ČR)
- Příloha č. 62:** Graf č. 58: Nápoje, které si děti kupují v automatu (SR)
- Příloha č. 63:** Graf č. 59: Nápoje, které si děti kupují v automatu (srovnání)
- Příloha č. 64:** Graf č. 60: Potraviny, které si děti kupují v automatu (ČR)
- Příloha č. 65:** Graf č. 61: Nápoje, které by si děti kupovali v automatu (ČR)
- Příloha č. 66:** Graf č. 62: Nápoje, které by si děti kupovali v automatu (SR)
- Příloha č. 67:** Graf č. 63: Nápoje, které by si děti kupovali v automatu (srovnání)
- Příloha č. 68:** Graf č. 64: Nápoje, které obsahuje zdravý automat (ČR)
- Příloha č. 69:** Graf č. 65: Nápoje, které obsahuje zdravý automat (SR)
- Příloha č. 60:** Graf č. 66: Nápoje, které obsahuje zdravý automat (srovnání)
- Příloha č. 71:** Graf č. 67: Nápoje, které obsahuje nezdravý automat (ČR)
- Příloha č. 72:** Graf č. 68: Nápoje, které obsahuje nezdravý automat (SR)
- Příloha č. 73:** Graf č. 69: Nápoje, které obsahuje nezdravý automat (srovnání)
- Příloha č. 74:** Graf č. 70: Potraviny, které obsahuje zdravý automat (ČR)
- Příloha č. 75:** Graf č. 71: Potraviny, které obsahuje zdravý automat (SR)
- Příloha č. 76:** Graf č. 72: Potraviny, které obsahuje zdravý automat (srovnání)
- Příloha č. 77:** Graf č. 73: Potraviny, které obsahuje nezdravý automat (ČR)
- Příloha č. 78:** Graf č. 74: Potraviny, které obsahuje nezdravý automat (SR)
- Příloha č. 79:** Graf č. 75: Potraviny, které obsahuje nezdravý automat (srovnání)
- Příloha č. 80:** Graf č. 76: Kolik rodičů, podle dětí ví co si kupují v automatech (ČR)

Příloha č. 81: Graf č. 77: Kolik rodičů, podle dětí ví co si kupují v automatech (SR)

Příloha č. 82: Graf č. 78: Kolik rodičů, podle dětí ví co si kupují v automatech (srovnání)

Příloha č. 83: Graf č. 79: Kolik rodičů, podle dětí souhlasí s tím co si kupují v automatech (ČR)

Příloha č. 84: Graf č. 80: Kolik rodičů, podle dětí souhlasí s tím co si kupují v automatech (SR)

Příloha č. 85: Graf č. 81: Kolik rodičů, podle dětí souhlasí s tím co si kupují v automatech (srovnání)

11. Přílohy

Příloha č. 1: Obr. č. 1 - Potravinová pyramida

Příloha č. 2: Dotazník

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Dotazník

Dovoluji si Tě oslovit se žádostí o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí výzkumné studie zabývající se automaty s nápoji a občerstvením na školách. Proto tě žádám, aby jsi svým odpovědím věnoval/a pozornost a odpovídal/a upřímně na všechny otázky.

Data budu zpracovávat sama v rámci své bakalářské práce a budu chránit před případným zneužitím. Cílem studie je popis názorů a postojů dětí ke stravovacím zvyklostem a na to navazující návrh je zlepšení pitného režimu na školách a ozdravení školních svačín.

Pohlaví : a) dívka
b) chlapec

Věk :

Výška:
Váha:

Jaké přibližné množství tekutin vypiješ ve škole?

- a) skleničku b) ½ l c) více d) nepiji ve škole

Nápoje : a) nosím z domova Jak často (podtrhni) ? denně,
občas, zřídka, vůbec
b) kupuji v automatu denně,
občas, zřídka, vůbec
c) kupuji v bufetu denně,
občas, zřídka, vůbec
d) nepiji ve škole

Označ číslem (1-3), které 3 nápoje piješ v rámci pitného režimu ve škole nejčastěji?
(1- nejčastěji, 2- méně často,...)

- a) čaj ovocný slazený b) čaj ovocný neslazený c) čaj bylinkový
slazený
d) čaj bylinkový neslazený e) balená voda slazená f) balená voda
neslazená
g) voda z vodovodu h) sladké nápoje (Coca-cola, Sprite,...) i)
mléko
j) džus ředěný k) džus neředěný l) jiný (jaký?)
.....

Máte ve škole nápojový automat?

- a) ano b) ne c) nevím

Využíváš nápojový automat ve škole?

- a) ano b) ne

Jaké nápoje si kupuješ z automatu? (označ číslem 1-3; 1- nejčastěji, 2- méně často,...)

- a) minerální voda b) džus c) sladké nápoje (Coca-cola, Sprite,...) d)
mléko
e) jiné (jaké?)

Jak často využíváš nápojový automat?

- a) vícekrát za den b) 1x za den c) 2-3x týdně d) 4-5x měsíčně
e) nevím

Chceš ve škole nápojový automat?

- a) ano b) ne c) nevím

Jaké nápoje by sis kupoval/a z automatu?

- a) minerální voda b) džus c) sladké nápoje (Coca-cola, Sprite,...)
d) mléko
e) jiné (jaké?) f) nevím

Vytvoř si svůj TOP 3 nápojový automat – co by obsahoval?

1. 2. 3.

Co podle tebe obsahuje „zdravý“ nápojový automat? Proč?

.....

Co podle tebe obsahuje „nezdravý“ nápojový automat? Proč?

.....

Svačíš ve škole?

a) ano b) ne c) často d)
zřídka

Pokud svačíš, svačinu:

a) nosím z domova b) kupuji v obchodě c) kupuji v školním
bufetu
d) kupuji v automatu e) jiné

Co nejčastěji svačíš?

Máte ve škole automat s drobným občerstvením ?

a) ano b) ne c) nevím

Využíváš automat s občerstvením ve škole?

a) ano b) ne

Co si kupuješ z automatu? (označ číslem 1-3; 1- nejčastěji, 2- méně často,...)

a) sušenky b) čokoláda c) chipsy,slané tyčinky,... d)cereální
tyčinky
e) bageta f) jogurt g) ovoce h) jiné (co?)
.....

Jak často využíváš jídelní automat ve škole?

a) vícekrát za den b) 1x za den c) 2-3x týdně d) 4-5x měsíčně
e) nevím

Chceš ve škole automat s občerstvením?

a) ano b) ne c) nevím

Co by sis kupoval/a v automatu?

a) sušenky b)čokoláda c) chipsy,slané tyčinky,... d)cereální
tyčinky
e) bageta f) ovoce g) jogurt h) nevím i) jiné (co?)
.....

Vytvoř si svůj TOP 3 automat s občerstvením – co by obsahoval?

1. 2. 3.

Co podle tebe obsahuje „zdravý“ automat s občerstvením? Proč?

.....

Co podle tebe obsahuje „nezdravý“ automat s občerstvením? Proč?

.....

Pokud využíváš školní automaty:

Vědí tvoji rodiče co si v nich kupuješ?

a) ano b) ne c) někdy d) nevím

Souhlasí s tím co si kupuješ?

a) ano b) ne c) někdy d) nevím

Kolik asi peněz utratíš v automatech za týden?

a) do 50 Kč b) do 100 Kč c) víc (kolik?) d) nevím

Odkud máš peníze?

a) kapesné b) peníze na svačinu c) jiný zdroj

Viš, že existují automaty nabízející zdravé občerstvení, ve kterých je např. mléko, jogurty, cereální tyčinky, housky,... ?

a) ano b) ne

Máte takový automat na škole?

a) ano b) ne c) nevím

Chceš mít takový automat na své škole?

a) ano b) ne c) nevím

Jsi spokojeny/a se svou postavou?

a) ano b) ne c) nepřemýšlel/a sem o tom d) nevím

Držel/a si nebo držíš nějakou dietu?

a) ano (jakou?) b) ne c) nevím

Myslíš si, že se vaše rodina stravuje podle zásad správné výživy?

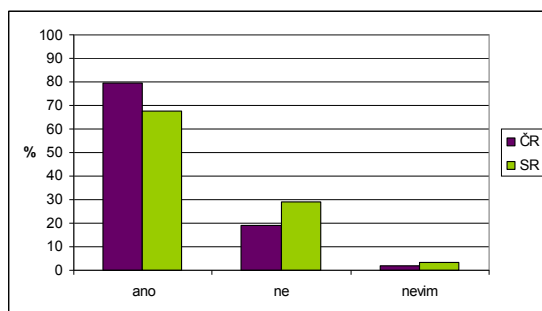
a) ano b) ne c) někdy d) nevím

Myslíš si, že se stravuješ podle zásad správné výživy?

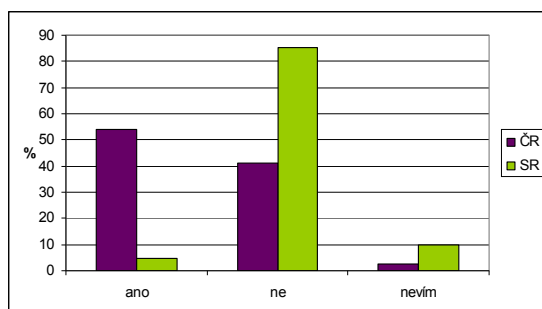
a) ano b) ne c) někdy d) nevím

Děkuji Ti za vyplnění dotazníku!

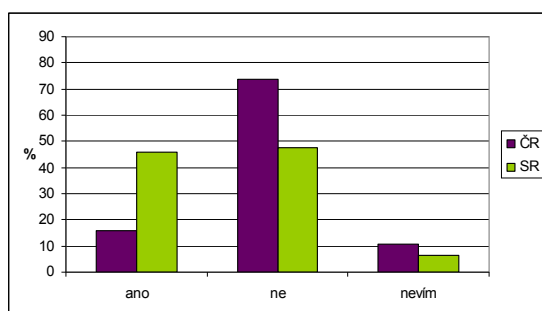
Příloha č. 3: Graf č. 1: Nápojový automat

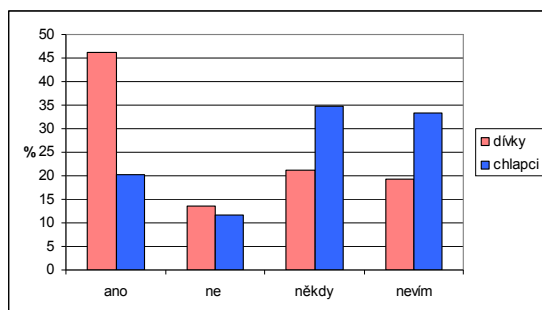
Příloha č. 4: Graf č.2: Potravinový automat

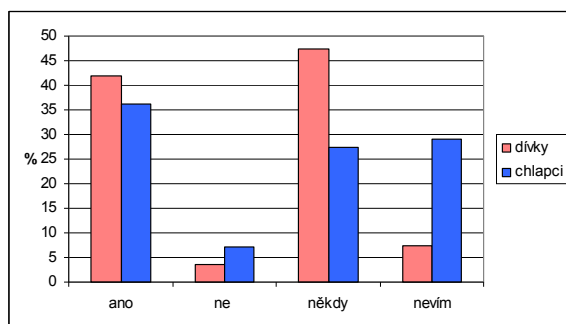
Příloha č. 5: Graf č.3: Automat Happy Snack

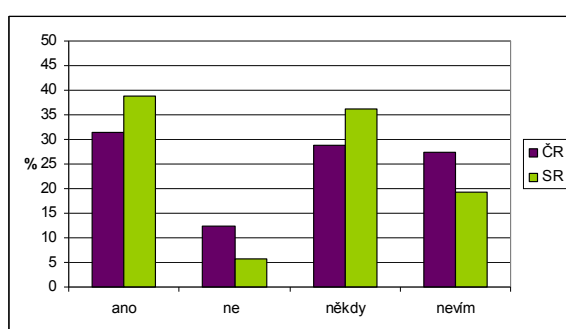
Příloha č. 6: Graf č. 4: Zdravé stravování v rodině (ČR)

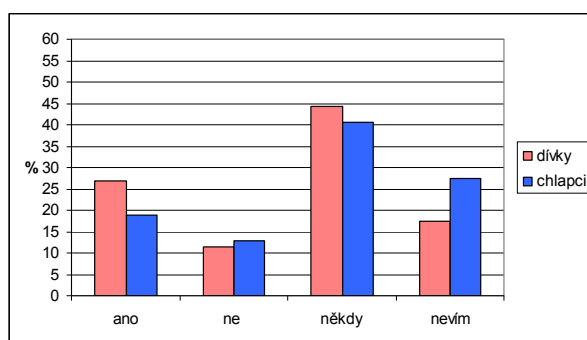
Příloha č. 7: Graf č. 5: Zdravé stravování v rodině (SR)

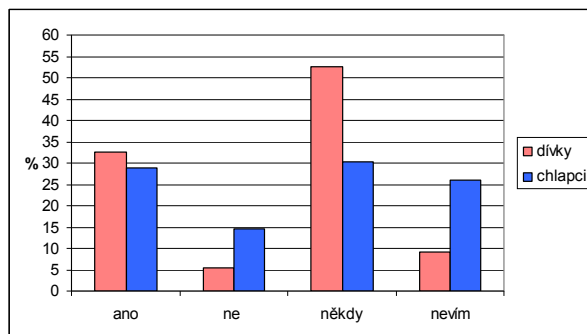
Příloha č. 8: Graf č. 6: Zdravé stravování v rodině (srovnání)

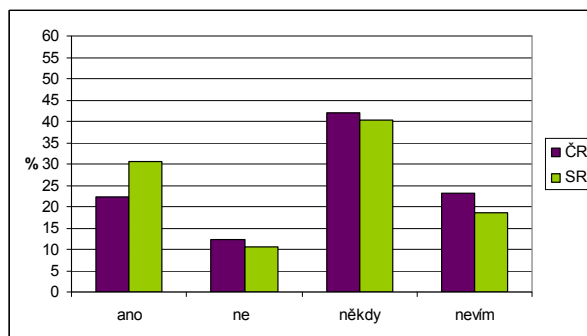
Příloha č. 9: Graf č. 7: Zdravé stravování školáků (ČR)

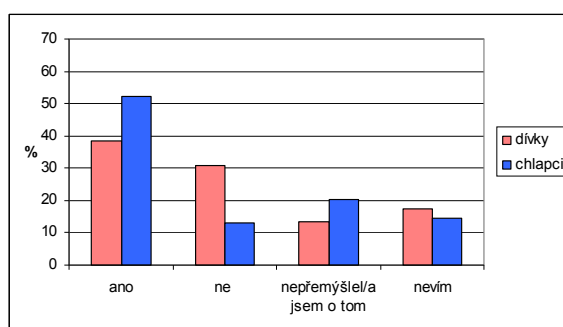
Příloha č. 10: Graf č. 8: Zdravé stravování školáků (SR)

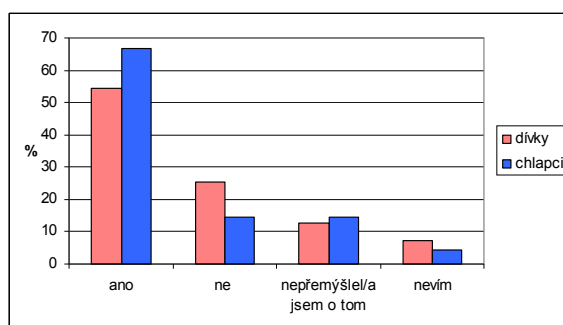
Příloha č. 11: Graf č.9: Zdravé stravování školáků (srovnání)

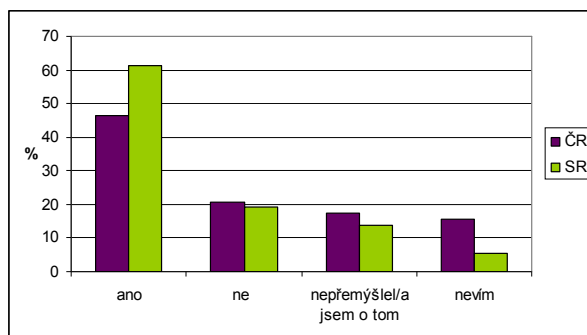
Příloha č. 12: Graf č. 10: Spokojenost s postavou (ČR)

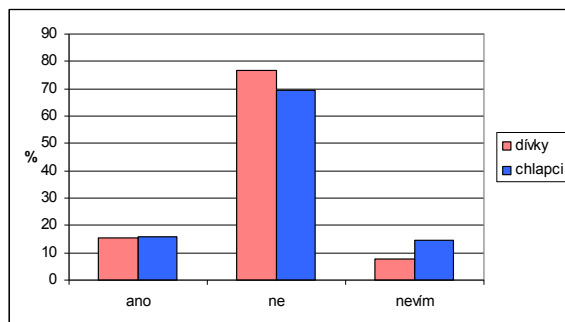
Příloha č. 13: Graf č. 11: Spokojenost s postavou (SR)

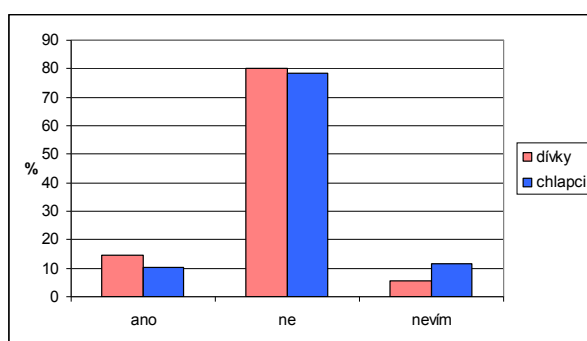
Příloha č. 14: Graf č.12: Spokojenost s postavou (srovnání)

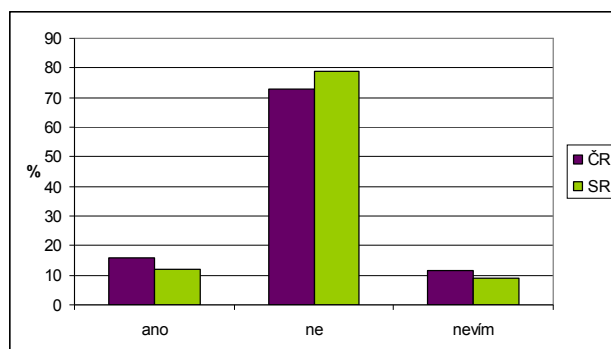
Příloha č. 15: Graf č.13: Držení diet u dětí staršího školního věku (ČR)

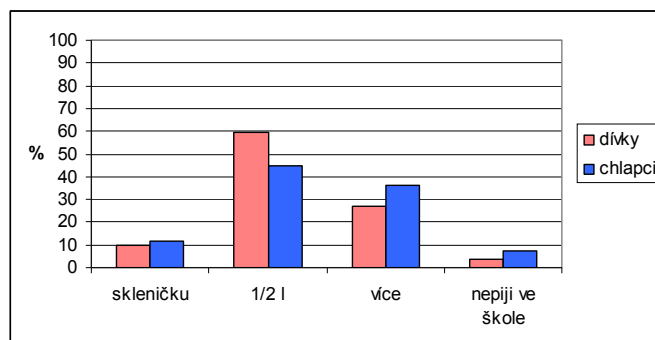
Příloha č. 16: Graf č.14: Držení diet u dětí staršího školního věku (SR)

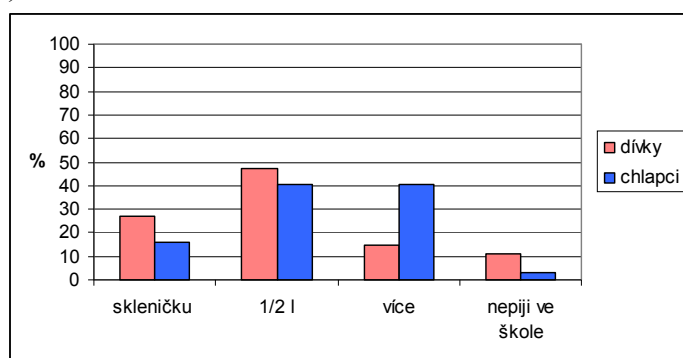
Příloha č. 17: Graf č.15: Držení diet u dětí staršího školního věku (srovnání)

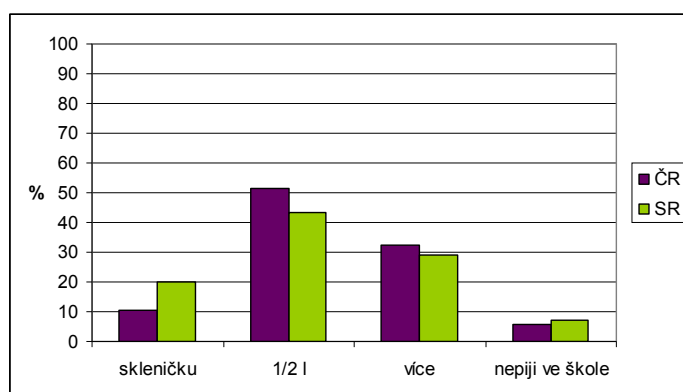
Příloha č. 18: Graf č.16: Množství tekutin přijatých v rámci pitného režimu ve škole (ČR)

Příloha č. 19: Graf č.17: Množství tekutin přijatých v rámci pitného režimu ve škole (SR)

Příloha č. 20: Graf č.18: Množství tekutin přijatých v rámci pitného režimu ve škole (srovnání)

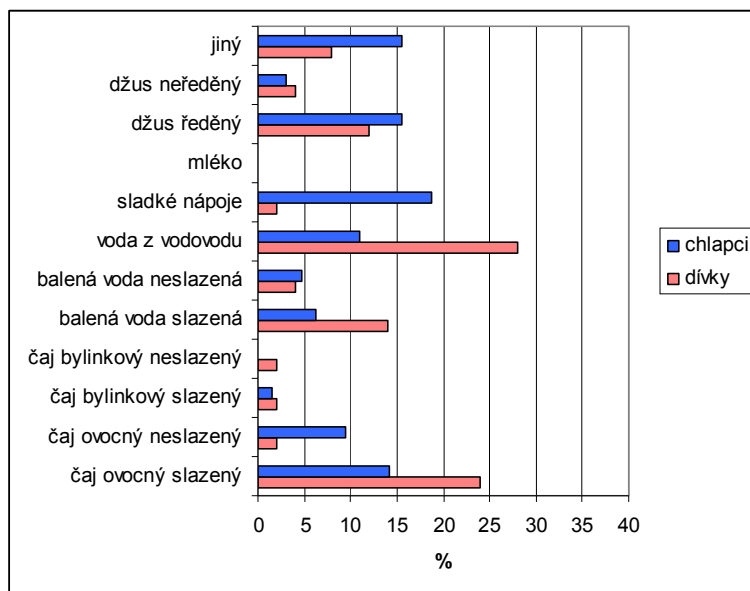

Příloha č. 21: Tabulka č.1: Zdroj nápojů k pitnému režimu

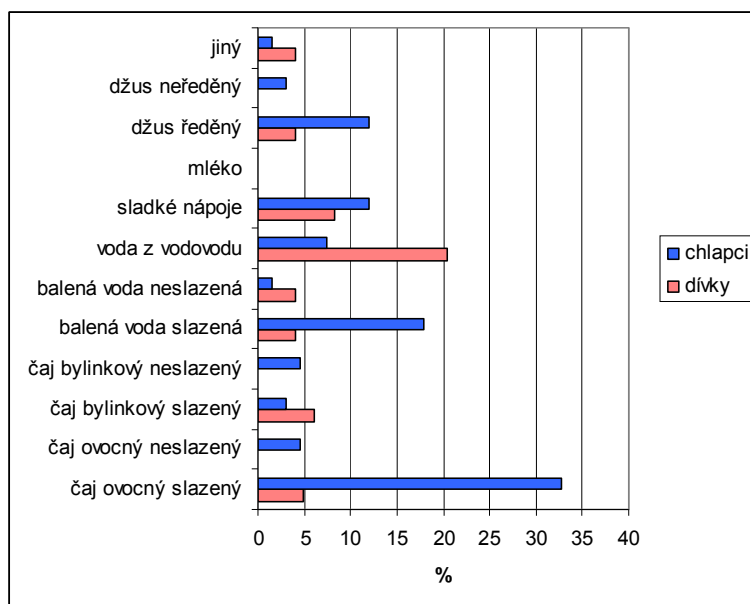
		Z domova (%)				Automat (%)				Bufet (%)				Nepiji ve škole (%)
		D	O	Z	V	D	O	Z	V	D	O	Z	V	
ČR	Dívky	90,4				9,6				1,9				3,8
		80,9	17	2,1	0	60	40	0	0	0	0	100	0	
	Chlapci	79,7				14,5				10,1				7,2
		76,4	21,8	1,8	0	20	50	30	0	42,9	28,6	28,6	0	
Celkem	84,3				12,4				6,6				5,8	
	78,4	19,6	2	0	33,3	46,7	20	0	37,5	25	37,5	0		
SR	Dívky	89,1				10,9				1,8				10,9
		95,9	2	2	0	0	50	50	0	0	0	1	0	
	Chlapci	94,2				1,4				7,2				2,9
		87,7	9,2	3,1	0	0	100	0	0	20	60	20	0	
Celkem	100				5,6				4,8				6,5	

D – denně, O – občas, Z – zřídka, V- vůbec

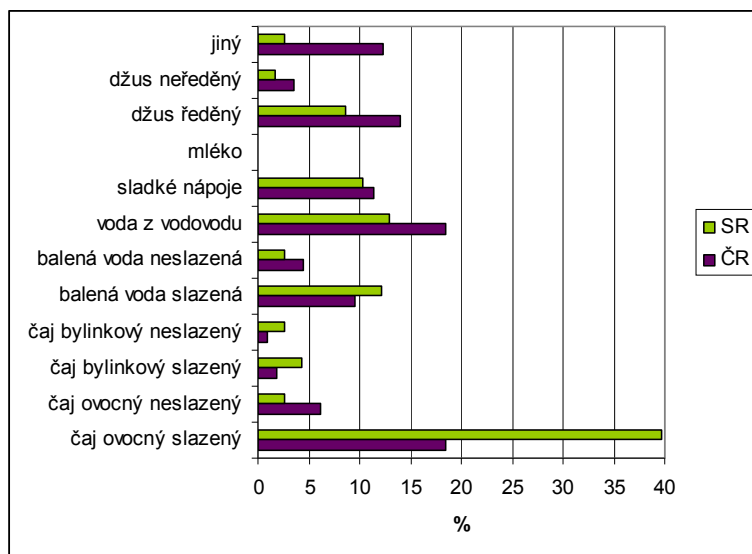
Příloha č. 22: Graf č. 19: Nápoje v rámci pitného režimu (ČR)

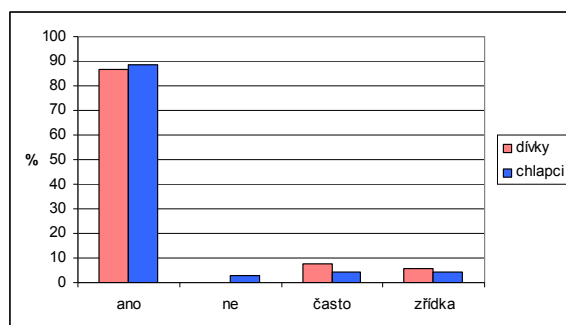
Příloha č. 23: Graf č. 20: Nápoje v rámci pitného režimu (SR)

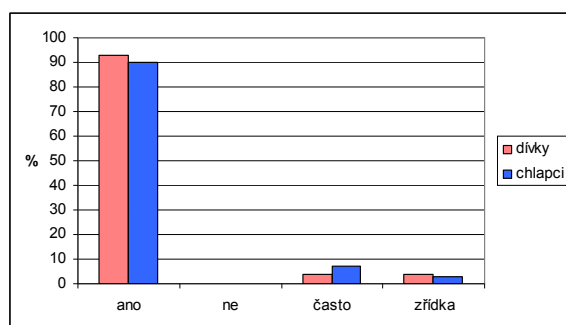
Příloha č. 24: Graf č. 21: Nápoje v rámci pitného režimu (srovnání)

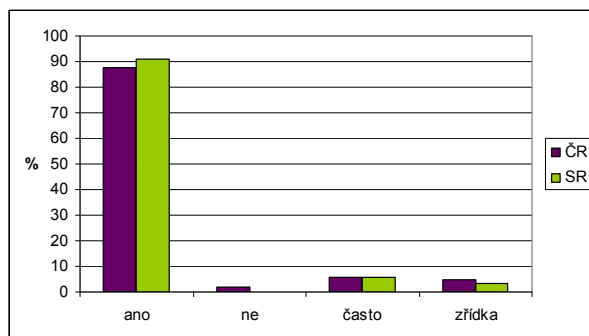
Příloha č. 25: Graf č.22: Svačení ve škole (ČR)

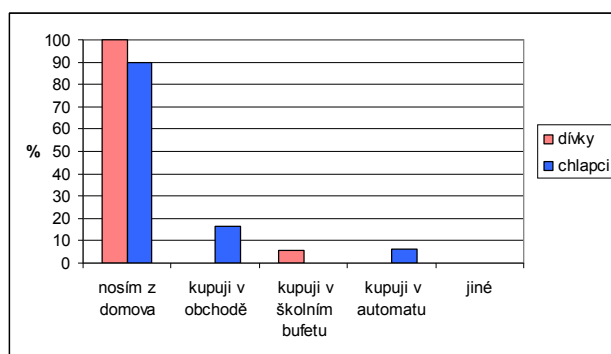
Příloha č. 26: Graf č.23: Svačení ve škole (SR)

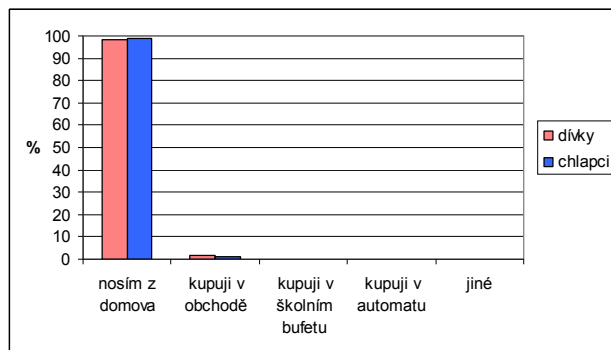
Příloha č. 27: Graf č.24: Svačení ve škole (srovnání)

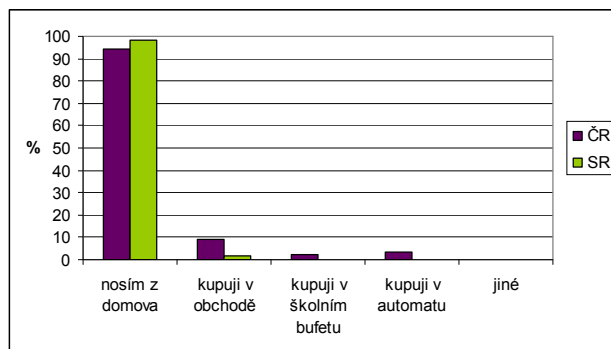
Příloha č. 28: Graf č.25: Svačina (ČR)

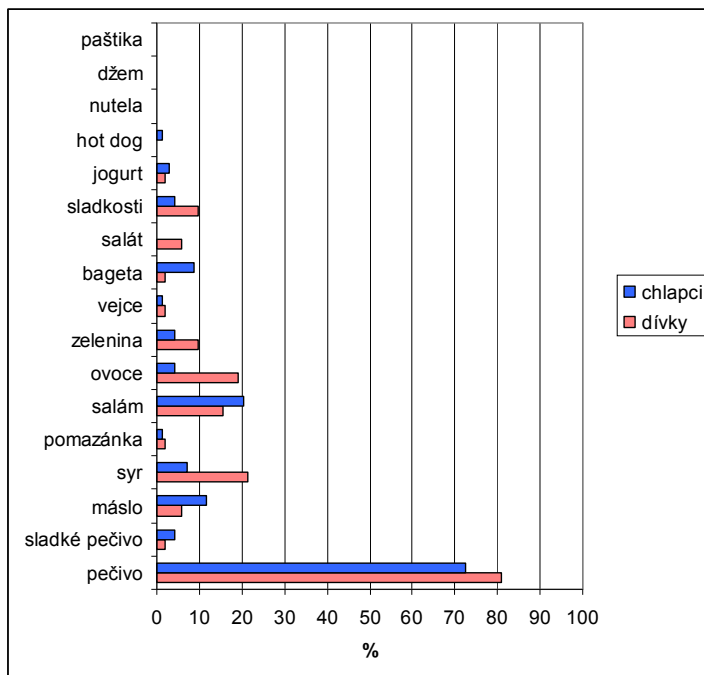
Příloha č. 29: Graf č.26: Svačina (SR)

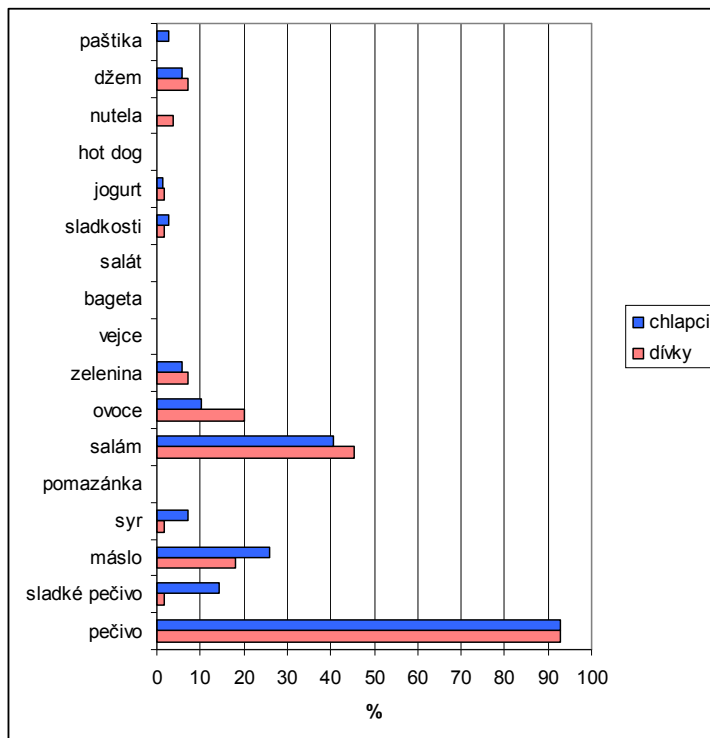
Příloha č. 30: Graf č.27: Svačina (srovnání)

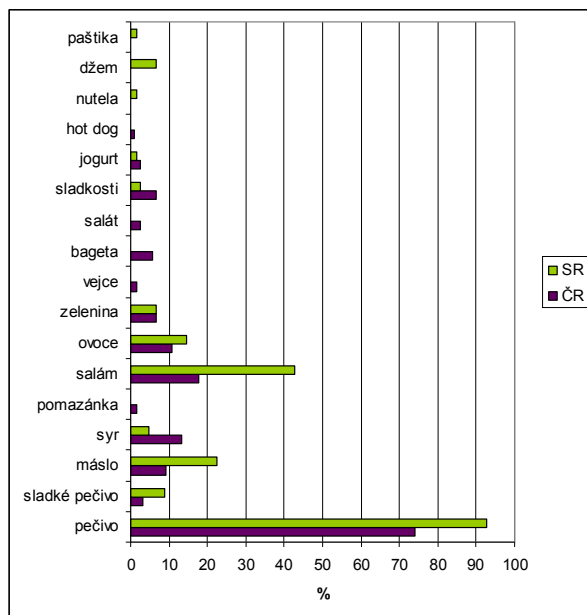
Příloha č. 31: Graf č.28: Co děti svačí nejčastěji (ČR)

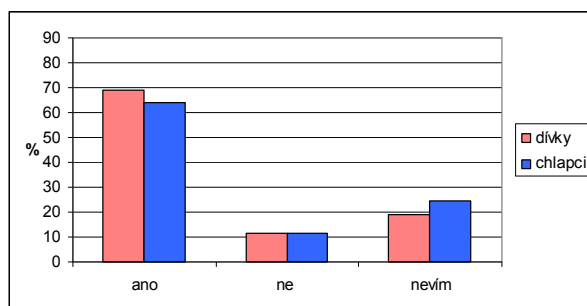
Příloha č. 32: Graf č.29: Co děti svačí nejčastěji (SR)

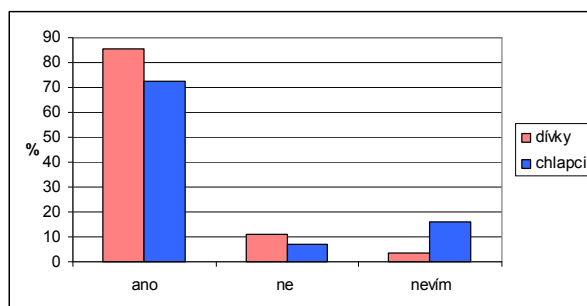
Příloha č. 33: Graf č.30: Co děti svačí nejčastěji (srovnání)

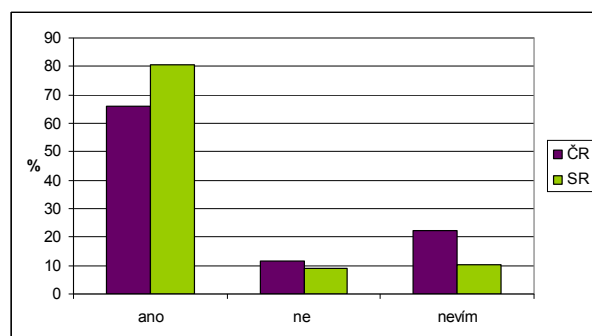
Příloha č. 34: Graf č. 31: Kolik dětí chce nápojový automat ve škole (ČR)

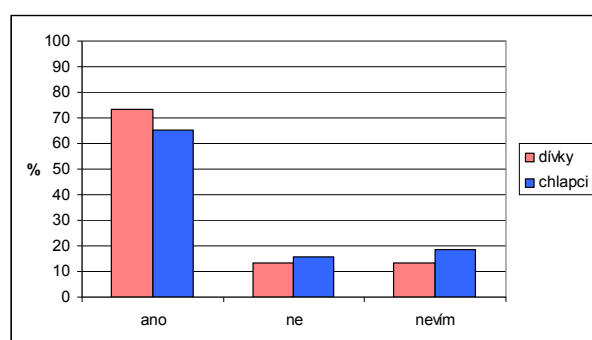
Příloha č. 35: Graf č. 32: Kolik dětí chce nápojový automat ve škole (SR)

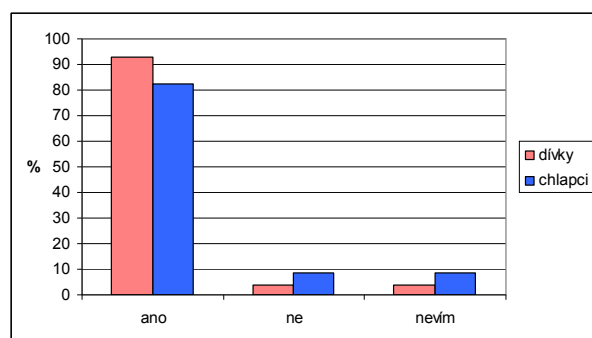
Příloha č. 36: Graf č. 33: Kolik dětí chce nápojový automat ve škole (srovnání)

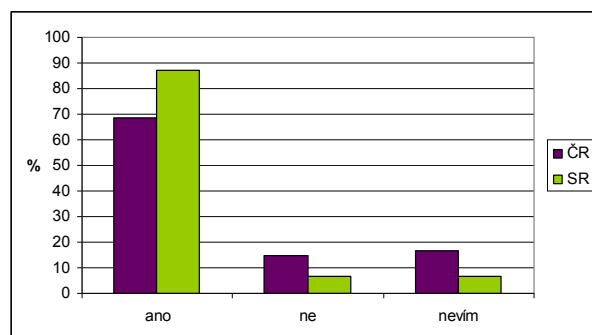
Příloha č. 37: Graf č. 34: Kolik dětí chce potravinový automat ve škole (ČR)

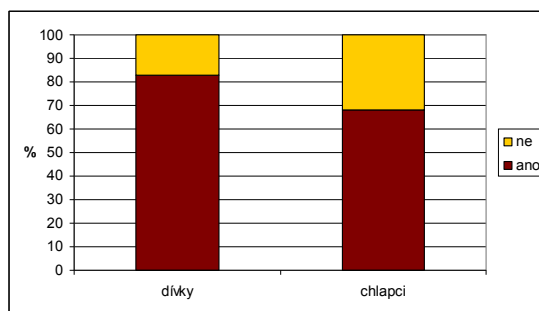
Příloha č. 38: Graf č. 35: Kolik dětí chce potravinový automat ve škole (SR)

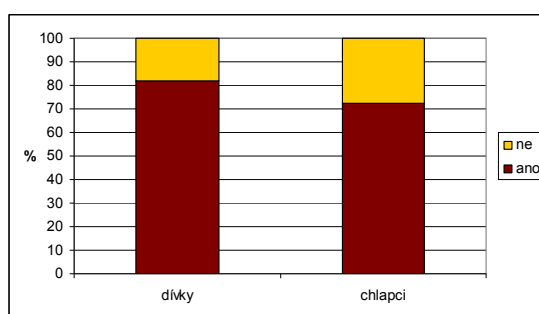
Příloha č. 39: Graf č. 36: Kolik dětí chce potravinový automat ve škole (srovnání)

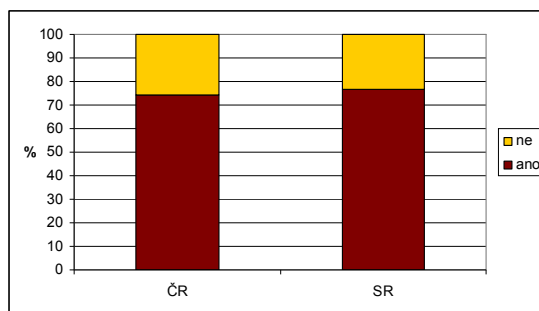
Příloha č. 40: Graf č. 37: Povědomí o existenci automatů nabízejících zdravé produkty (ČR)

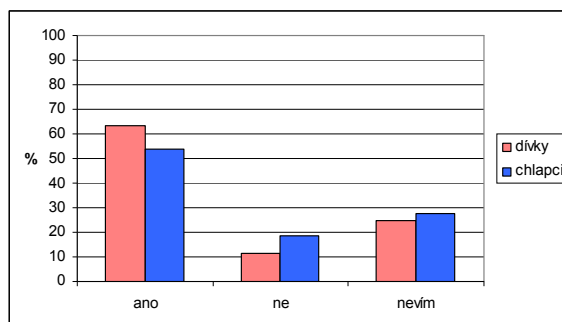
Příloha č. 41: Graf č. 38: Povědomí o existenci automatů nabízejících zdravé produkty (SR)

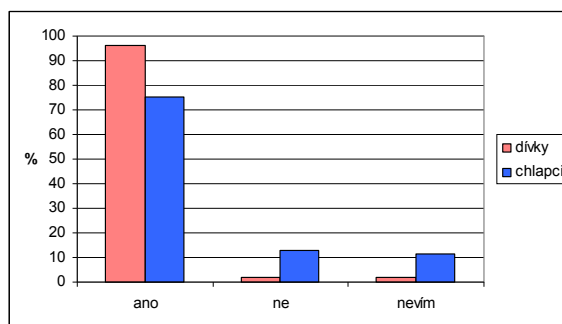
Příloha č. 42: Graf č. 39: Povědomí o existenci automatů nabízejících zdravé produkty (srovnání)

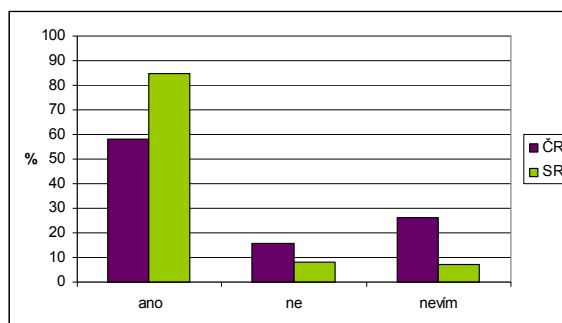
Příloha č. 43: Graf č. 40: Kolik dětí chce zdravý automat ve škole (ČR)

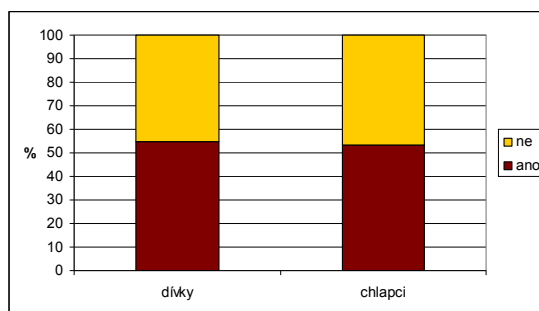
Příloha č. 44: Graf č. 41: Kolik dětí chce zdravý automat ve škole (SR)

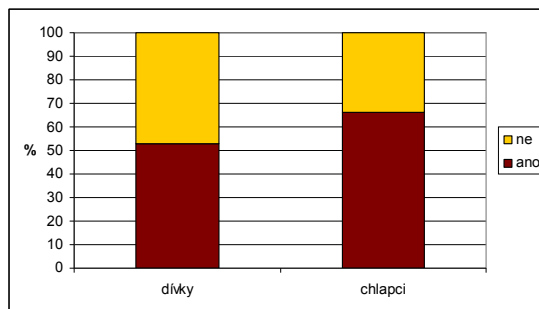
Příloha č. 45: Graf č. 42: Kolik dětí chce zdravý automat ve škole (srovnání)

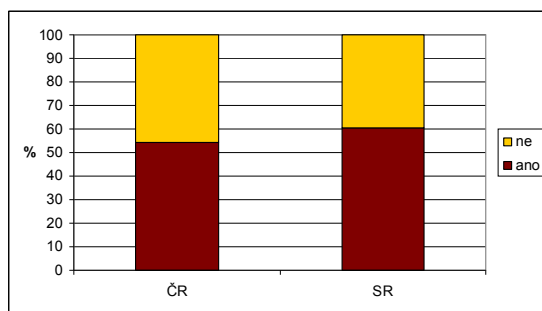
Příloha č. 46: Graf č. 43: Kolik dětí využívá nápojový automat (ČR)

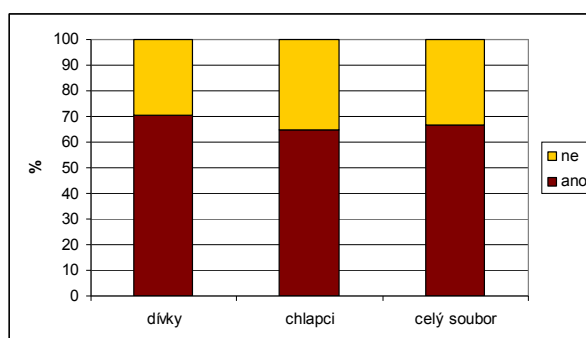
Příloha č. 47: Graf č. 44: Kolik dětí využívá nápojový automat (SR)

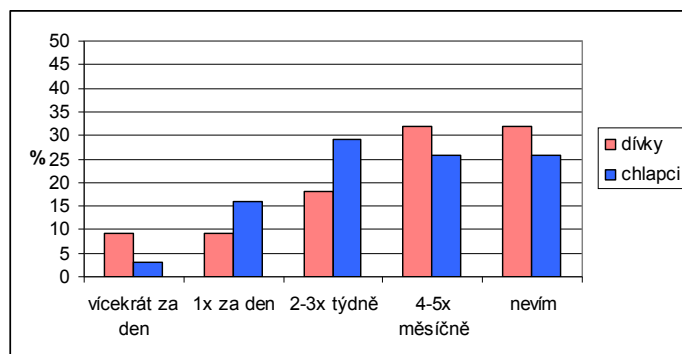
Příloha č. 48: Graf č. 45: Kolik dětí využívá nápojový automat (srovnání)

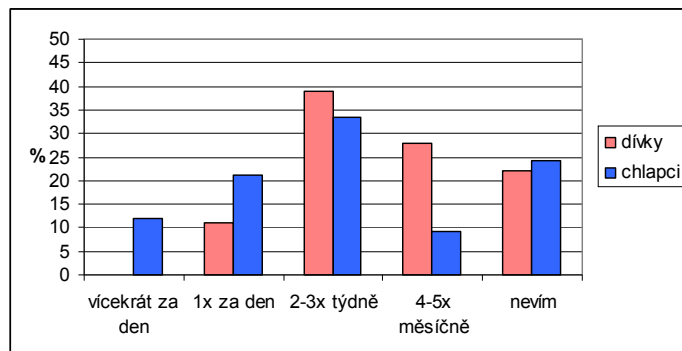
Příloha č. 49: Graf č. 46: Kolik dětí využívá potravinový automat (ČR)

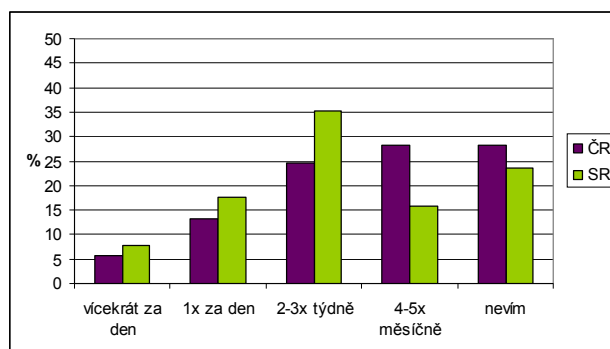
Příloha č. 50: Graf č. 47: Jak často děti využívají nápojový automat (ČR)

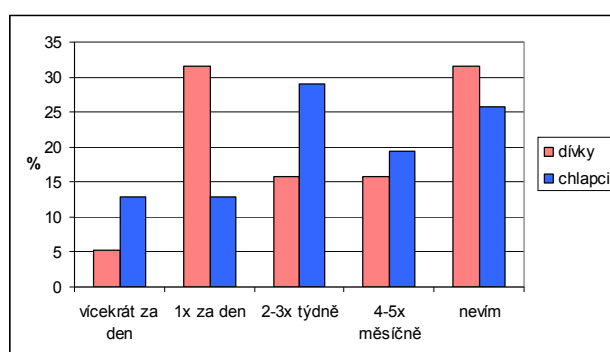
Příloha č. 51: Graf č. 48: Jak často děti využívají nápojový automat (SR)

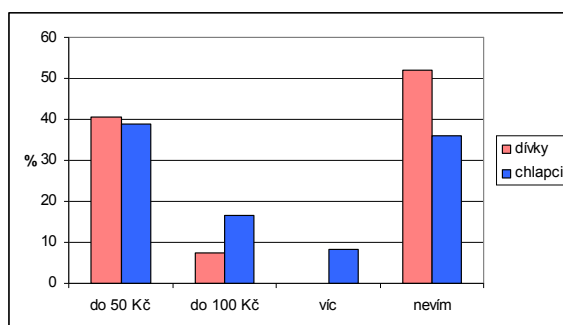
Příloha č. 52: Graf č. 49: Jak často děti využívají nápojový automat (srovnání)

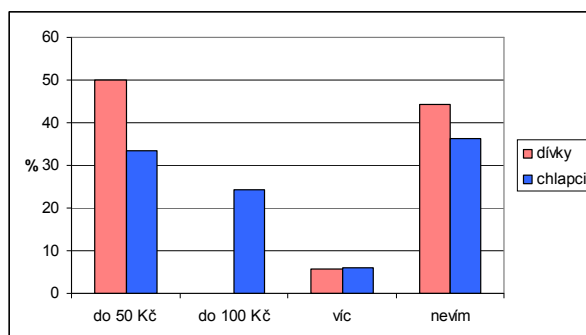
Příloha č. 53: Graf č. 50: Jak často děti využívají potravinový automat (ČR)

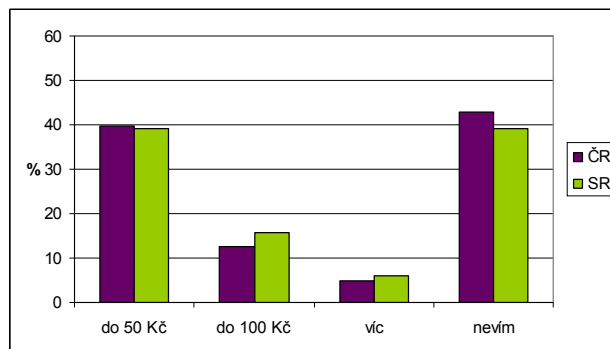
Příloha č. 54: Graf č. 51: Kolik peněz dětí utratí v automatu během týdne (ČR)

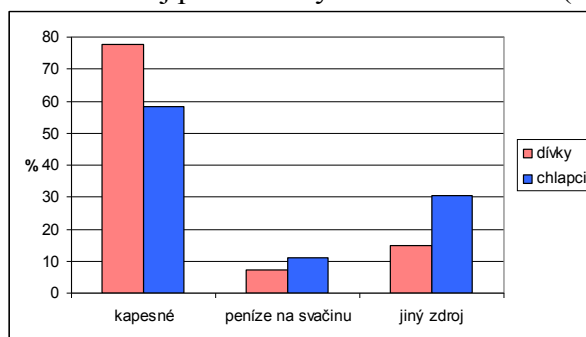
Příloha č. 55: Graf č. 52: Kolik peněz dětí utratí v automatu během týdne (SR)

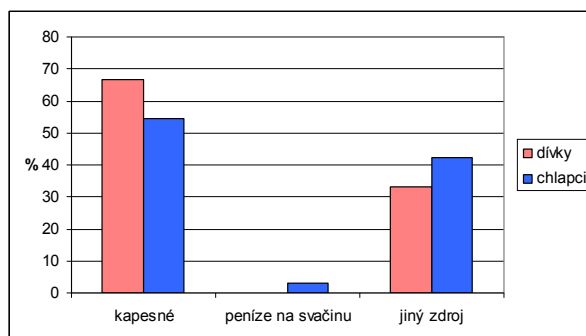
Příloha č. 56: Graf č. 53: Kolik peněz děti utratí v automatu během týdne (srovnání)

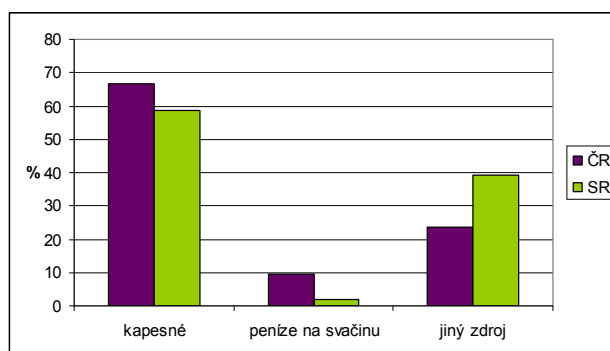
Příloha č. 57: Graf č. 54: Zdroj peněz na využívání automatů (ČR)

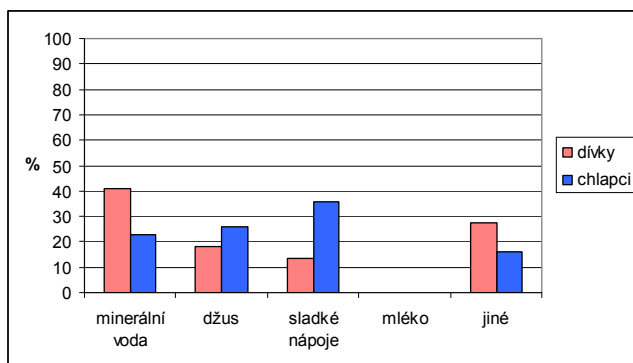
Příloha č. 58: Graf č. 55: Zdroj peněz na využívání automatů (SR)

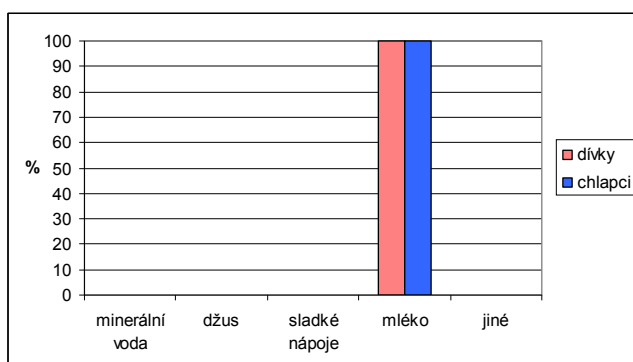
Příloha č. 59: Graf č. 56: Zdroj peněz na využívání automatů (srovnání)

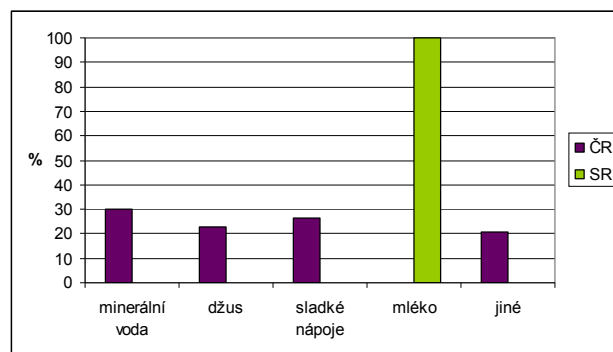
Příloha č. 60: Graf č. 57: Nápoje, které si děti kupují v automatu (ČR)

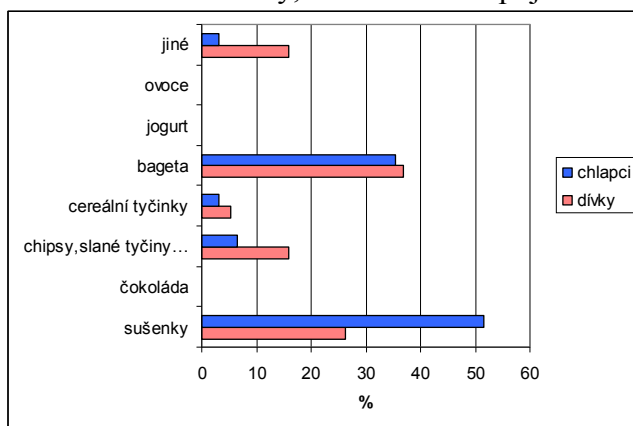
Příloha č. 61: Graf č. 58: Nápoje, které si děti kupují v automatu (SR)

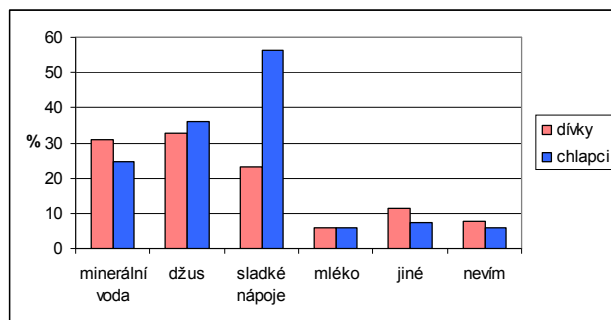
Příloha č. 62: Graf č. 59: Nápoje, které si děti kupují v automatu (srovnání)

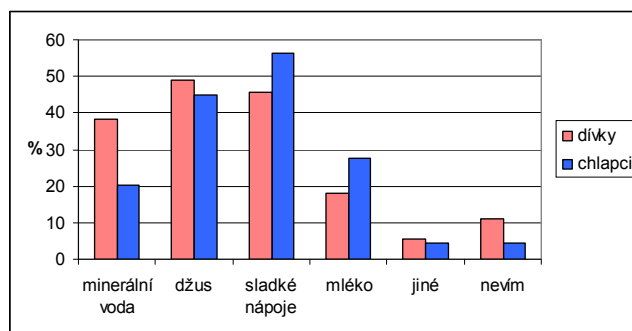
Příloha č. 63: Graf č. 60: Potraviny, které si děti kupují v automatu (ČR)

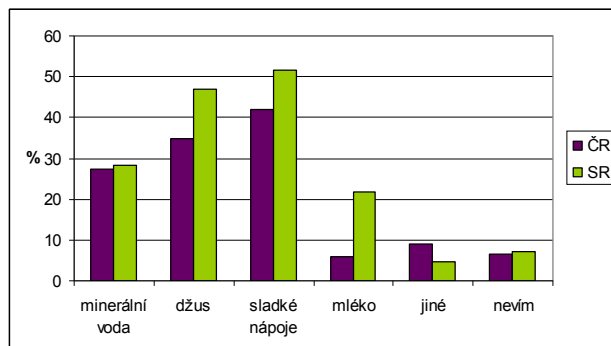
Příloha č. 64: Graf č. 61: Nápoje, které by si děti kupovali v automatu (ČR)

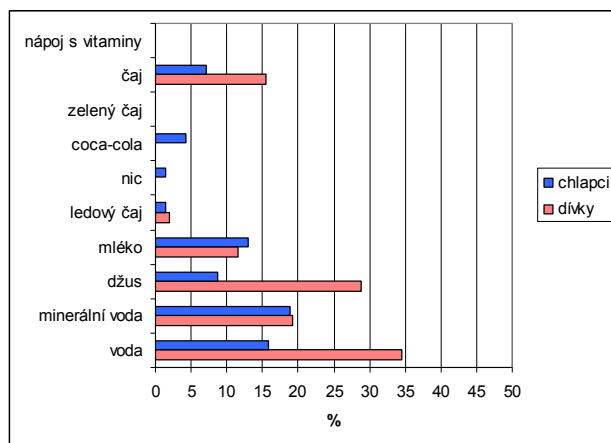
Příloha č. 65: Graf č. 62: Nápoje, které by si děti kupovali v automatu (SR)

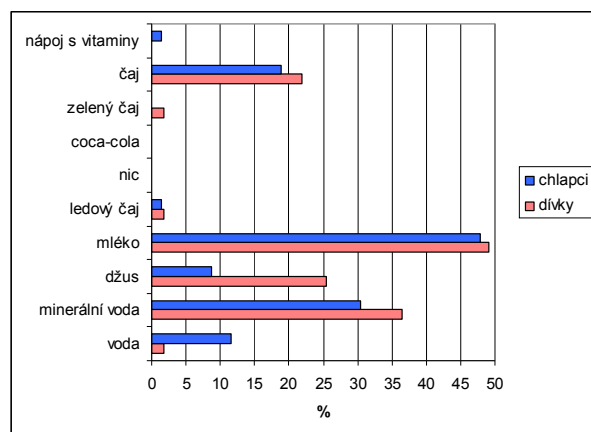
Příloha č. 66: Graf č. 63: Nápoje, které by si děti kupovali v automatu (srovnání)

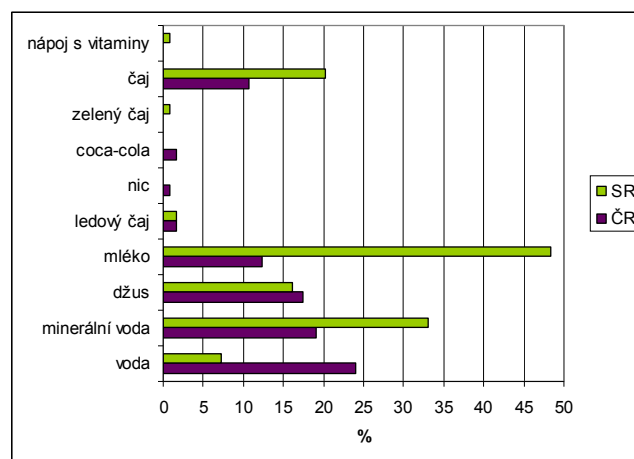
Příloha č. 67: Graf č. 64: Nápoje, které obsahuje zdravý automat (ČR)

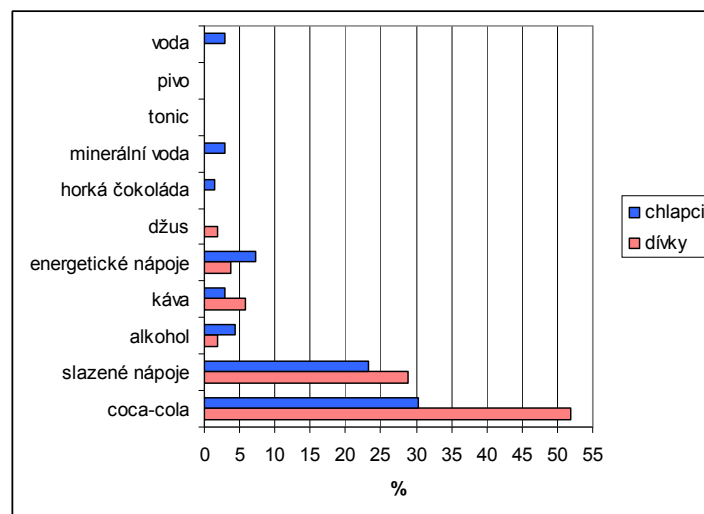
Příloha č. 68: Graf č. 65: Nápoje, které obsahuje zdravý automat (SR)

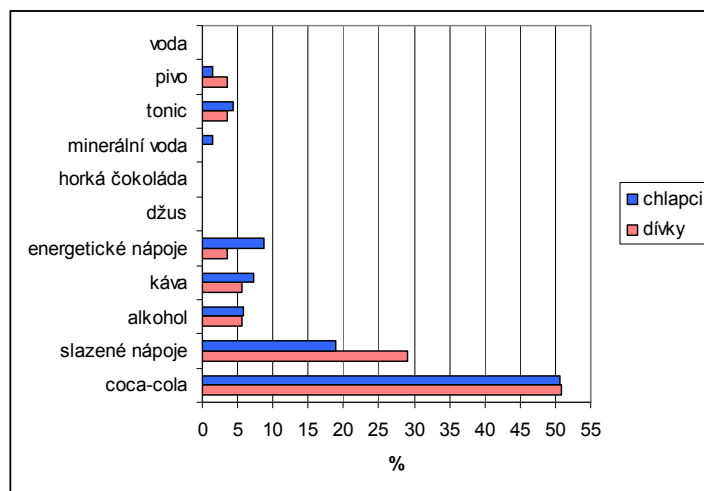
Příloha č. 69: Graf č. 66: Nápoje, které obsahuje zdravý automat (srovnání)

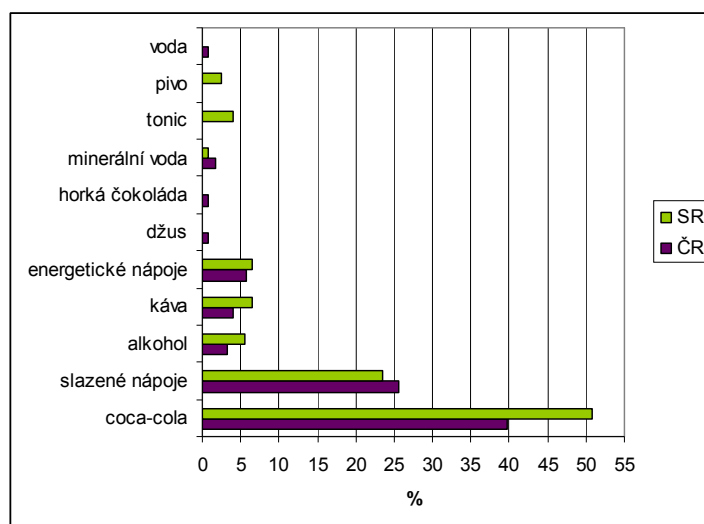
Příloha č. 70: Graf č. 67: Nápoje, které obsahuje nezdravý automat (ČR)

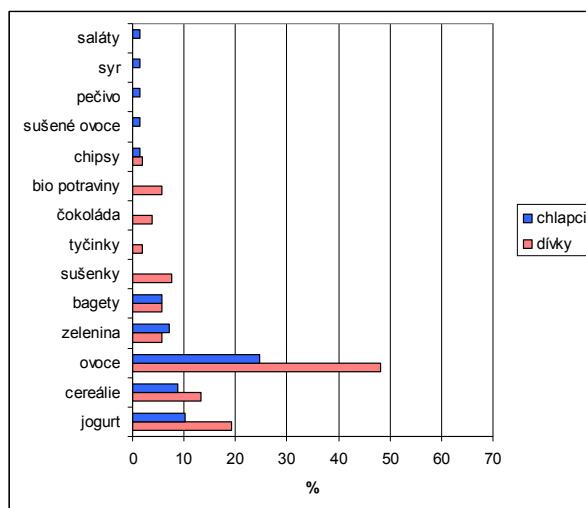
Příloha č. 71: Graf č. 68: Nápoje, které obsahuje nezdravý automat (SR)

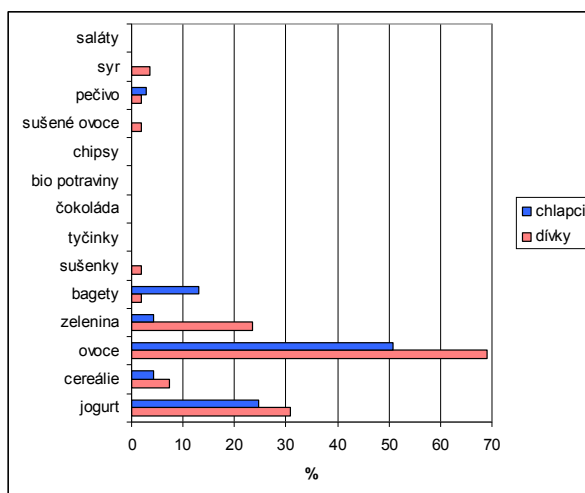
Příloha č. 72: Graf č. 69: Nápoje, které obsahuje nezdravý automat (srovnání)

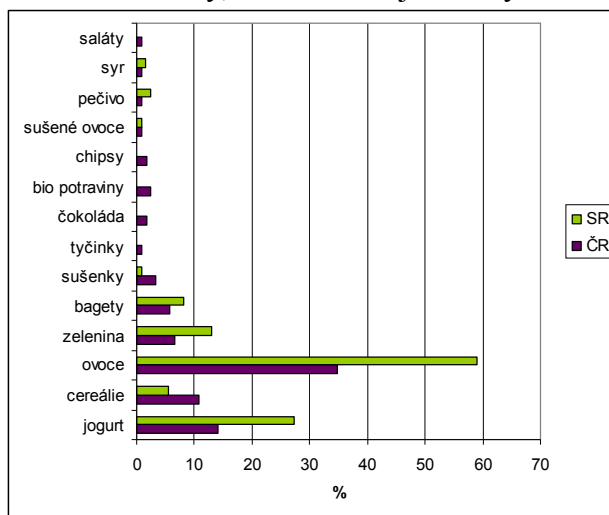
Příloha č. 73: Graf č. 70: Potraviny, které obsahuje zdravý automat (ČR)

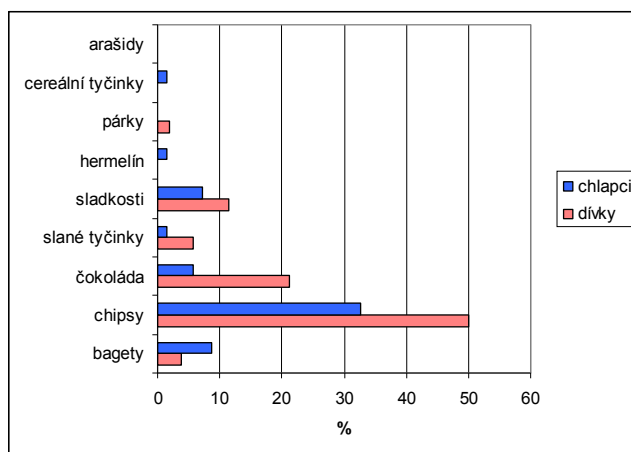
Příloha č. 74: Graf č. 71: Potraviny, které obsahuje zdravý automat (SR)

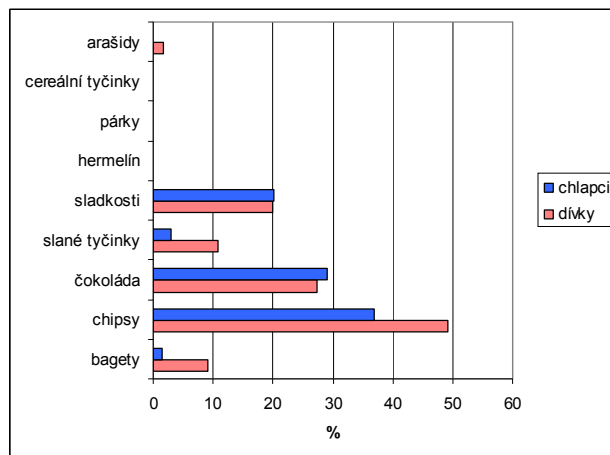
Příloha č. 75: Graf č. 72: Potraviny, které obsahuje zdravý automat (srovnání)

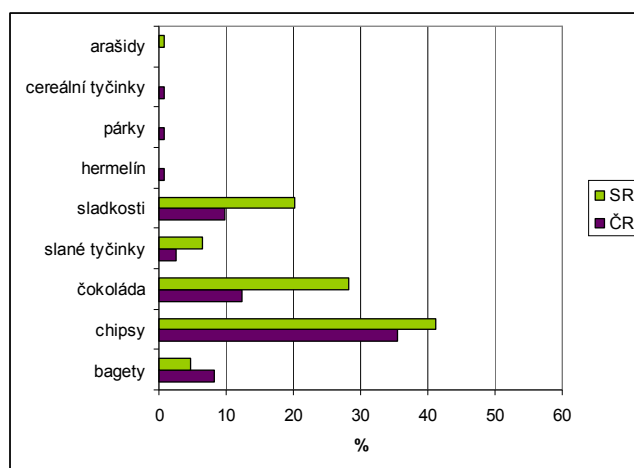
Příloha č. 76: Graf č. 73: Potraviny, které obsahuje nezdravý automat (ČR)

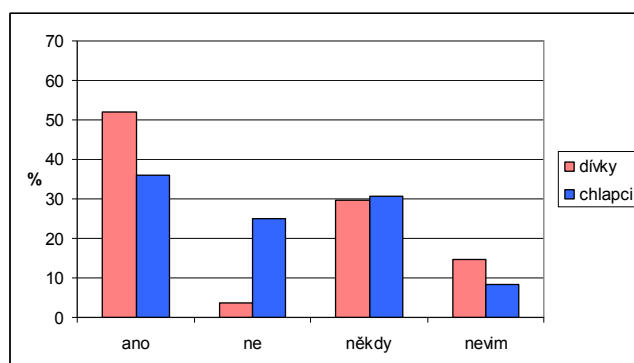
Příloha č. 77: Graf č. 74: Potraviny, které obsahuje nezdravý automat (SR)

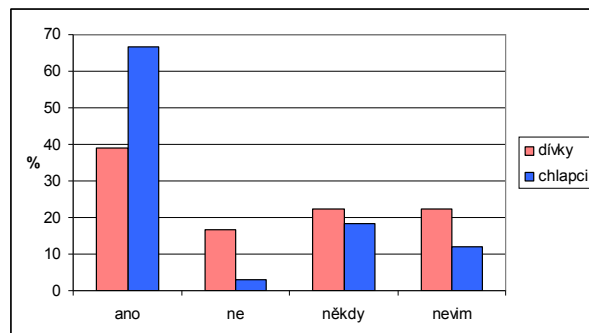
Příloha č. 78: Graf č. 75: Potraviny, které obsahuje nezdravý automat (srovnání)

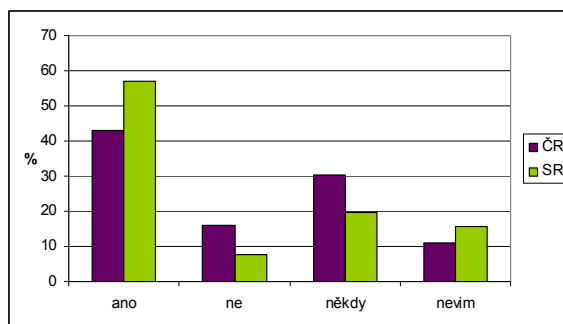
Příloha č. 79: Graf č. 76: Kolik rodičů, podle dětí ví co si kupují v automatech (ČR)

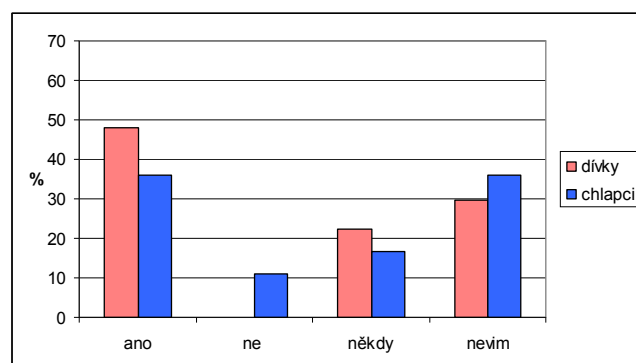
Příloha č. 80: Graf č. 77: Kolik rodičů, podle dětí ví co si kupují v automatech (SR)

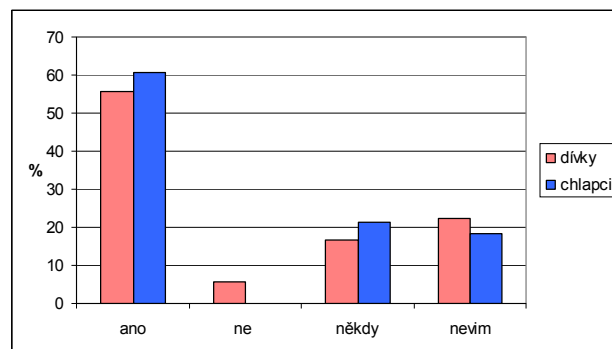
Příloha č. 81: Graf č. 78: Kolik rodičů, podle dětí ví co si kupují v automatech (srovnání)

Příloha č. 82: Graf č. 79: Kolik rodičů, podle dětí souhlasí s tím co si kupují v automatech (ČR)

Příloha č. 83: Graf č. 80: Kolik rodičů, podle dětí souhlasí s tím co si kupují v automatech (SR)

Příloha č. 84: Graf č. 81: Kolik rodičů, podle dětí souhlasí s tím co si kupují v automatech (srovnání)

